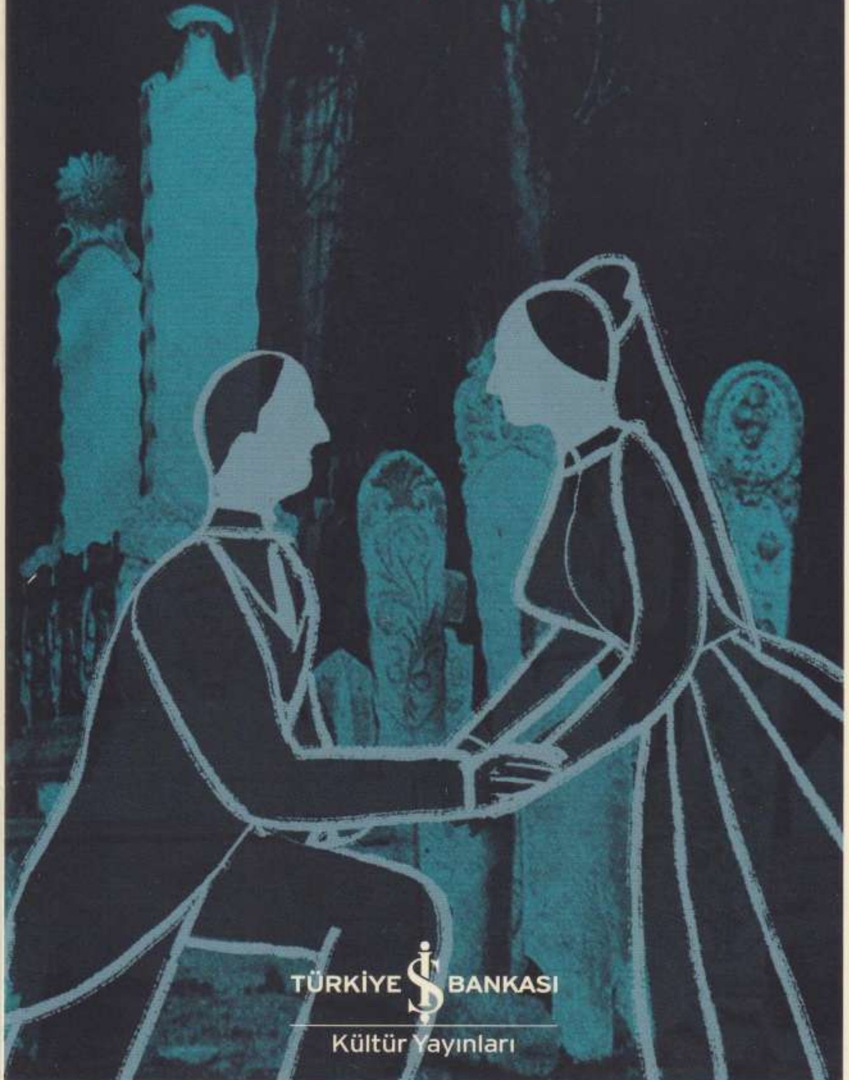
TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 60

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

AHMET MİTHAT EFENDİ

Ölüm Allah'ın Emri

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ DİZİSİ

AHMET MİTHAT EFENDİ
ÖLÜM ALLAH'IN EMRİ

UYARLAMAYA KAYNAK ALINAN ÖZGÜN ESER
HAÇOPULO ÇARŞISI 13 NUMARALI MATBAA, İSTANBUL
1290 [1873]

Sertifika No: 40077

EDİTÖR
HACER ER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM: EKİM 2021, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-686-4

BASKI
DÖRTEL MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
ZAFER MAH. 147. SOK. 9-13A
ESENYURT İSTANBUL
Tel. (0212) 565 11 66
Sertifika No: 40970

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE UYARLAYAN: ÖMER ASLAN

1976 yılında Oltu'da doğdu. Lise yıllarında klasik ve modern Arapça kurslarına katıldı. Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Üniversite yıllarında ve mezun olduktan sonra İstanbul'da çeşitli yayınevi ve kitabevlerinde çalıştı. Halen Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'nda çalışmaktadır.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 60

Uzun Hikâye

ölüm allah'ın emri

AHMET MİTHAT EFENDİ

Günümüz Türkçesine Uyarlayan: Ömer Aslan

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Ahmet Mithat'ın *Letâif-i Rivâyât* adı altında topladığı külliyat, 1870-1894 tarihleri arasında, yirmi dört yıllık geniş bir zaman diliminde yayımlanmış otuz eseri kapsamaktadır. Bu eserlerden sadece yedincisi tiyatro olup geri kalan yirmi dokuzu hikâye ve romanlardan oluşmaktadır. Yazar, dördüncü kitabın başında okurlarına teşekkür ettikten sonra aslında üç kitaplık bir külliyat oluşturmayı düşündüğünü fakat eserlerin gördüğü rağbet ve hatırlı kişilerin de teşvikleri üzerine seriyi devam ettirmeye karar verdiğini belirtmektedir.

Letâif-i Rivâyât'ın sekizinci kitabı olan *Ölüm Allah'ın Emri* Ahmet Mithat'ın ilk eserlerindendir. Uzun hikâye olarak değerlendirilen eser, 1873 yılında basılmıştır. Elinizdeki çalışma bu baskı esas alınarak hazırlanmıştır.

Edebiyatımızda pek çok ilkin kalemi olan Ahmet Mithat *Ölüm Allah'ın Emri*'yle de bir ilkin denemesini yapmıştır. Eserin girişinde yazar, roman ve hikâyede anlatının yaygın olarak kronolojik bir yöntemle yapıldığını ve bunun yazar açısından bir mecburiyete ve hatta adeta bir esarete dönüştüğünü, kendisinin ise bu eseriyle edebiyatımızda ilk kez olmak üzere farklı bir anlatım yöntemi denediğini belirtir. Bu yeni yöntem sondan başa doğru anlatım tekniğidir. Böylece yazarı esaret olarak gördüğü sıradanlaşmış anlatım mecburiyetinden kurtaracağını iddia eder. Böyle bir anlatımda hikâyenin lezzetinin olamayacağına dair gelebilecek itirazlara da okuru eseri okumaya davet ederek cevap vermeyi ihmal etmez.

Ölüm Allah'ın Emri Osmanlı Türkçesinde yer alan kelime ve terkiplere, yazarın üslup ve cümle inşası olabildiğince korunarak, uygun karşılıklar verilmek suretiyle sadeleştirildi. Eserin yayımlandığı döneme özgü kültürel unsurlar korundu ve gerek görüldüğünde dipnotlar verildi. Eserde geçen alaturka saatler gümümüz saat sistemine yaklaşık değerler olarak dönüştürüldü. İmla ve gramerde günümüz değerleri esas alındı.

Ömer Aslan

Hikâyeden Evvel İki Söz

Şimdiye kadar pek çok hikâye okudum. Elbette siz de okumuşsunuzdur. Ben hem birkaç hikâye okudum hem de birkaç tanesini yazdım. İhtimal ki siz de yazmışsınızdır.

Eğer siz de hikâye okumuş, yazmışsanız ben daha ziyade memnun olurum. Zira o halde meramı daha güzel anlarsınız.

Hikâye okur ve özellikle yazarken meselenin gidişatına dikkat ettiğiniz olur mu? Dikkat etmişseniz görmüşsünüzdür ki hikâyeye en evvel en sade tarafından başlanılır. Gitgide bazı entrikalar filanlar katılır. Daha sonra meselelere bir kat daha ehemmiyetler verilir. Mesela âşık erkek ile âşık kadından bahsediliyorsa bunların ıstırabı o dereceye vardırılır ki artık hayatlarından ümitsizliğe düşürülür. Nihayet hikâyenin sonunda bunlara canları feda ettirilir. Yahut yazarın iyi tarafına rast gelmişse ansızın bir ümit kapısı açarak âşıkları içeriye sokar.

Hikâyeyi bu şekilde tanzim etmek bayağı bir usul hükmüne girmiştir. Bir vakanın tarihini yazarken nasıl ki evveliyatıyla filanıyla yazarlarsa hikâyeyi de o şekilde yazmaya her yazar kendisini mecbur bilmiştir. Bu da bir tür esaret değil midir? Esaret ise ilerleme için ayak bağı sayılmaz mı?

Ölüm Allah'ın Emri adıyla bu hikâyeyi yazarken en evvel hatırıma gelen şey yazım tarzını ve anlatım biçimini bu esaret belasından kurtarmak meselesi oldu.

"Nasıl kurtaracaksın" mı dediniz?

Nasıl kurtaracağım! Öyle hikâyeye giriş yaparak sonra da okuru, "Aman bakalım daha ne olacak, alt taraftan ne çıkacak?" diye beklentide bırakmayacağım. Alt taraftan çıkacak olan sonu en evvel söyleyeceğim. Ama diyeceksiniz ki bu halde hikâyeden hiçbir lezzet çıkmaz.

Maşallah, niçin çıkmasın? Hikâyeye lezzeti yazar verecek değil mi? Bakın ben lezzet vereyim de çıkar mı çıkmaz mı? Bu hikâyeyi okuduğunuz vakit, "Aman alt tarafı neymiş, sonu neye varacak?" diye beklentide kalmak yerine, "Aman bunun evveli neymiş, bu son nereden çıkmış?" diye işin evveliyatını arayacaksınız. Bazıları diyor ki İstanbul'da roman yani imkân dâhilinde hikâye yazmaya ve anlatmaya ben başlamışım. Bu güzel yorumlara teşekkür ederim. Öyleyse başından evvel sonunu gösterip de okura başlangıcını aratmak yolunu da –hem de hakkıyla– ben açmış olayım. Alınız hikâyenin sonunu:

Ahmet Mithat

Ölüm Allah'ın Emri

Nihayet Sıtkı Bey sabaha karşı uyumak değil, bayılmak derecesinde kendinden geçmiş, dalıp gitmişti. Bu halde ikindiye kadar yatıp ikindi üzeri uyandığında geceki düşüncelerine yine bıraktığı yerden başlayıp, "Evet, Behice Hanım sanki aklınca bize son düşmanlığını da etti. Vah zavallı Behice Hanım vah! Biz çoktan 'Ölüm Allah'ın emri' demiştik. Yalnız ayrılık olmayacağına söz vermiştik. Sinesaf'ı zehirledin de ne oldu? Eline ne girdi? Muradın hâsıl oldu mu? Heyhat!.." yollu birtakım daha hülyalardan sonra, "Gider miyim? Giderim. Alt kapıdan girilince tam dokuzuncu mezardır. Yanlış yapmayayım diye üç defa saydım. Gider, kendisine vermiş olduğum sözü yerine getiririm" dedi. Ve fakat parmak ucu kadar kalmış, artık tutulacak yeri kalmamış bir kurşunkalemi cebinden çıkarıp akşamüzeri tütüncüye yalvara yakara hatta herifin artık veresiye vermemekteki ısrarı üzerine ıstırabından birkaç damla da gözyaşı akıta akıta güç bela veresiye alabildiği tütün kâğıdının üzerine birkaç söz yazmaya başladı. Hani ya o cin fikirli Sıtkı? Hani ya o bir saatte açıktan seksen kaside söyleyen şair Sıtkı? Hani ya o kalemi eline aldığı zaman bir kere karşısındaki duvara bakıp da sanki yazacağı şeyleri duvardan okuyup ezberlemiş de ardından yazıyormuş gibi asla durup dinlenmeksizin, düşünüp taşınmaksızın cayır cayır yazıp ortaya atıveren kalemi hızlı Sıtkı?

Allahım, sanki Behice Hanım, Sinesaf gibi Sıtkı'nın bu yeteneğini, bu kudretini de zehirleyip öldürmüş. Biçare ço-

cuk bir harf yazıyor, yarım saat düşünüyordu. İhtimal ki ne yazdığını kendisi de bilmiyordu.

Neyse, saat de sekize geldiğinde yazısını bitirdi. Bitirdi değil, bitirmiş oldu. Çünkü Sıtkı'nın tütün kâğıdı üzerine yazmış olduğu şeyleri hakkıyla yazması lazım gelse koca bir kitap olması gerekirdi.

Yazı bittikten sonra kalktı. Kendisini yokladı. Gece sabaha kadar uyanık kaldığından karnı zil gibiydi.

Etrafına bakındı, sanki yiyecek bir şey aradı. Hey çocuğum hey! O saadet geçmiş ola! Sen sabahleyin kalktığın gibi başını sokarak havyar, balık yumurtası, İzmit kaymağı, kirlihanım peyniri, Edirne kaşarı, Girit zeytini, kutu sardalyesi, vişne, çilek, ağaç kavunu reçeli, Galata francalasıyla dopdolu bulduğun dolabı şimdi bomboş bulsan bile sevinirdin. Hiç olmazsa evvelki yiyeceklerin kokusunu olsun koklardın. Şimdi dolabın da yerinde yeller esiyor.

Şu dediğim şeyler o halde Sıtkı'nın hatırından geçmedi değil, geçti. Fakat bu hatıranın kötü tesiri üzerine kolera sancılarının ıstırabını çekiyormuş gibi bir kere kıvranıp hiç şüphe etmem ki o saatte yüreğinden giden kanı emip onunla yetindi.

"Haydi bu da böyle gitsin. Ben yine sadakat yolundan ayrılmayıp o yola gideyim" dedi. Kalktı, ayrı ayrı iki tekten ibaret olan kunduralarını giyip sokağa çıktı.

Sıtkı'nın o akşamki hali öyle bir haldi ki hiçbir zamanki haline benzetilemezdi. Zaten perişanlık her tarafını bürümüştü. Lakin o akşam sanki "perişanlık" denilen şey Sıtkı'da ete kemiğe bürünüp şahsiyet bulmuştu. Kendisini görenler adeta biçarenin cinnet getirmiş olduğuna hükmettiler. Zira biçare çocuk kâh Sultanahmet Meydanı'na kâh camiye kâh Ayasofya'ya doğru hasretle bir bakar ve bu bakışı sanki gözlerdeki son ümitsizliği tasvir ediyormuşçasına bir tebessüm takip ederdi ki cinnetine hükmedenler için en büyük cinnet alameti bu tebessümdü.

Halbuki hakikatte Sıtkı'da cinnet değil şaşkınlık bile yoktu. Gerçi kavrayış hızına ziyadesiyle halel gelmişti. Ama

ben bu kavrayış yavaşlığına şaşkınlık diyemem. Şaşkınlık olsa ne diyeceğini bilememesi ve bazı tavır ve hareketlerinde sırlarının ifşa olmasına medar olur bir ipucu olsun vermesi lazım gelirdi ki Sıtkı'da bunların hiçbiri yoktu. İkide bir Haliç tarafına dönüyor ve bakışları Eyüp'e kadar varmak azmiyle sanki önüne çıkan engelleri aşmaya çalışıp duruyordu.

Beyazıt'a doğru yürümeye başladı. Gitti gitti, Beyazıt'ı da geçti. Kantarcılar Yokuşu'nu indi, sola bükülüp Unkapanı Caddesi'ni aldı. Oradan ta Eyüp'e kadar kendisini tanıyan adam olmadığından Eyüp'e varıncaya değin birinin çekiştirmesine duçar olmayacağını biliyor ve ancak gece saat ondan sonra Eyüp'e varabileceğini hesaplayarak orayı da halden anlamayanlardan uzak ve boş bulacağını ümit ediyordu.

Her tahmini doğru çıktı. Yalnız saat ondan sonra varabileceği hakkındaki hesabı doğru çıkmadı. Zira açlık canına kâr etmiş ve otuz saatten beri gıda görmeyen vücudu kuvvetten kalmış olduğundan hakkıyla yol yürüyemeyip bir iki adım gittikten sonra dinlenmeye mecbur oluyordu.

Saat on bire vardı. Kendisi henüz Balat'ta. Bir aralık kola[1] filana rast gelmek korkusu da baş göstermeye başladı. Lakin yine gidiyordu. Gitti gitti, saat on ikide Eyüp'e varabildi.

Kaymakçılar'ı filanı geçti. Hazret-i Halit'in türbesi[2] yanından yukarıya büküldü. Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa'nın konağı göründü ki Paşa Hazretleri yatsıyı kılıp yatmış ve bermutat konak halkı da yatıp uykuya varmış olduğundan pencerelerde mum ışığı filan yoktu.

Bir aralık konağa yüzünü çevirmemek ve hasretli hasretli bakmamak istedi. Ancak biraz sonra buna da bir mecburiyet görmedi. Baktı, hatta ağlaya ağlaya baktı. Konak pek muntazam yapıldığından İstanbul tabiriyle kanarya kafesi denmeye layıktı. Bu deyimi Sıtkı da hatırladı. Lakin içindeki kanaryanın uçtuğunu da hatırladığı için elinde olmaksızın ağlamıştı. Hâsılı mezarlığa vardı. "Birinci, ikinci, üçüncü..."

---

1 Kol: Güvenlik görevlisi, devriye.

2 Eyüp Sultan Türbesi.

diye saya saya dokuzuncu mezara geldiğinde artık dizlerinin bağı da çözülmüş olduğundan kaldırdı kendini mezarın üstüne atıverdi. O ne!? Mezarda bir inilti var. Aman! Mezar canlandı. Kucaklamış olduğu mezar kollarının arasında kımıldanmaya başladı. Bu hali hissedince Sıtkı'nın ne hallere uğradığını uzun uzun anlatmak icap etmez. Gerçi kendini kaybetmesi lazımdı; kaybetmedi. Kaybetmedi ama hissiyatı da yerinde kalmadı. Zaten mezarlığa girdiği zaman "Ahiret âlemine gidiyorum" diye girdiğinden kucaklamış olduğu mezarın kolları arasında ve göğsü altında inleyerek kımıldandığını görünce adeta mezar altından kendini çağırıyorlar ve hatta mezarı açıyorlar zannıyla, "Aç mezarını aç, ben sana geldim. Ben geldim, aç! Zira sabrım kalmadı" diye niyaza başlamıştı.

Sıtkı bu niyazdayken mezar kolları arasından silkinip kalktı. İnsan gibi oturdu. Artık anlaşıldı ya! Canlanan mezar değil, belki mezar üzerinde yatan bir vücuttu. Hele, "Ah Sıtkıcığım sen mi geldin? Neredeydin?" dediği gibi o vücudun Sinesaf olduğu meydana çıktı ama bakalım onların nazarında da bu suretle meydana çıktı mı?

Sıtkı hâlâ zannediyor ki Sinesaf'ın ruhu veya hayali veyahut bizzat kendisi mezardan çıkıp kendini karşılıyor. Buna mukabil Sinesaf da zannediyor ki o ana kadar Sıtkı mezarının içinde değilmiş de şimdi gelip mezarına girmek istiyormuş. Zira Sıtkı emindi ki Sinesaf'ı Behice Hanım zehirlemiş ve biçare kızcağız vefat ederek oraya defnedilmiştir. Keza Sinesaf'ın da hiç şüphesi yoktu ki Sıtkı kendini vurup öldürmüş ve oraya defnedilmesini vasiyet ettiği için vasiyeti yerine getirilmiştir.

Vay, Sinesaf da Sıtkı'yı vefat etmiş diye mi bilirdi? Hayhay! Öyle bilirdi ya. Biçareler bir müddet, "Sen ölmedin mi?", "Vay sen ölmedin mi?", "Hayır ben ölmedim. Sen ölmüşsün dediler", "Yok ben ölmedim. Sen kendini vurmuşsun dediler", "Aman Sinesaf sağ mısın?", "Ben sağım fakat senin hayalini mi görüyorum yoksa sen de sağ mısın Sıtkıcığım?", "Evet ben de sağım" diye halleşip bu işin de

Behice Hanım'ın bir hilesi olduğunu anladıktan sonra Sinesaf aklınca Sıtkı'nın mezarı üzerinde bir gelin olarak ölmek için hanımın ve kalfaların mücevheratından birçoğunu üzerine takarak gelmiş olduğundan o hazineyi de yanlarına alarak âşıklar firar ettiler. İşte kendileri için gidiş o gidiş oldu ve ondan sonra yalnız Sinesaf'ın pencereden aşağı sarkıtmış olduğu ipe ikisinin de bağladıkları vasiyetnameler meydana çıktı, başka da bir malumat alınamadı. Maazallah Sıtkı bir saat sonra geleydi de kızcağız hazırladığı sıçanotunu yemiş olaydı veyahut Sıtkı, hemen gelir gelmez cebindeki büyük İngiliz çakısını kararlaştırdığı şekilde midesine vuraydı ikisi de boş yere canlarını feda etmiş ve Behice Hanım'ın hilesi yerini bulmuş olurdu.

İşte hikâyenin sonu bundan ibaret. Şimdi bunun başını merak etmeyecek misiniz? Hele burada birkaç ipucu kaldı ki birincisi Sinesaf'ın pencereden sarkıtmış olduğu ve gerek Sinesaf'ın gerek Sıtkı'nın vasiyetnamelerini bağladıkları ipin ucu. İkincisi Sinesaf'ın da Sıtkı'nın kendi kendini vurarak vefat etmiş ve o mezara gömülmüş olduğu düşüncesiyle oraya geliş şekli. Ve üçüncüsü de bu hallerin Behice Hanım'ın hilesi olması meselesidir. Bunları ve gide gide hikâyenin ta başını merak etmeyecekseniz bırakalım. Lakin ben okurun halini bilirim. Hatta burada sözü bu gibi şeylerle uzattığıma bile itiraz ederek bu sondaki esrarın keşfinde sabırsızlanırlar.

Öyleyse Sıtkı'nın mezara gelişi gibi Sinesaf'ın geliş şeklini de kısaca olsun görelim de sonra hikâyemizin başlangıcına doğru devam edelim.

Ölüm Var Ayrılık Yok

Biçare Sinesaf cehennem azabını bin kere arattıran ve hususiyle kabirde sessiz sedasız yatıp rahat etmek saadetine hasret çektiren nice kâfir azabını çekedursun bir gün Behice Hanım gelip, "Gördün mü hınzır kahpe! Sen sebep oldun, işte zavallı Sıtkı nihayet canına kıymış. Kıyar ya! Yezit kahpe!

Çocuk senin gibi cellat değil. Tekliflerime razı olsaydın iş hiç buralara varmazdı. İşte götürmüşler karşıya defnediyorlar. Vah biçare çocuk vah! Hâlâ kanı dinmemiş, tabutundan aşağı akıp duruyor. Allar giy kahpe, allar giy! Sana bir şeycikler olmaz. Ne olduysa bana oldu. Ah, kıyamete kadar ağlayacak benim!" demesiyle biçare Sinesaf'ın aklı başından gidip, "Aman ne diyorsun? Bu nasıl kara haber!" diyerek pencereye seğirtip de gerçekten karşıdaki mezarlıkta hamal cam'al[1] makulesinden birkaç adamın kanlı tabuttan çıkardıkları cenazeyi al kanlara bulanmış kefeniyle mezara koyduklarını görünce hemen kendinden geçip şarkadak bayılmıştı.

Kızcağız ayıldıktan ve bir kere değil defalarca bayılıp ayıldıktan sonra Behice Hanım'ı yanına çağırıp, "Aman hanım, ne olduysa oldu. Fakat bana doğru dürüst bir haber ver. Bu iş nasıl olmuş?" diye sorunca, "Nasıl olacak! Hani ya dün değil evvelki gün ben sana tekliflerimi tekrarladığım zaman domuz gibi burnunun doğrusuna giderek reddetmedin miydi? İşte o zaman Sıtkı Bey razı olmuştu da iş yalnız sana kalmıştı. Fakat sen öyle katiyen reddedince ben de çocuğa haber gönderdim. Bu kız mümkün değil razı olmayacak dedim. Yalan söylemedim ya! Çocuk bunun üzerine ümitsizliğe düşmüş, 'Bari ben aradan gideyim de ne olursa olsun' demiş. Tutmuş kendi kendini bıçakla vurmuş. Lakin ne kadar olsa yine sadık, 'Aman beni paşanın konağı karşısına gömünüz. Yattığım yerden de Sinesaf'ı seyredeyim' diye vasiyet etmiş. Paşa da vasiyetini kabul etti. İşte gördün ya, karşıya gömdüler" tafsilatını alarak son defa ayrıldıkları gün birbirlerine verdikleri, "Ölüm var, ayrılık yok. Bizi ölüm bile birbirimizden ayıramaz. Bilakis dünyada hiçbir şey birleştiremezse ölüm birleştirir. Ölüm Allah'ın emri" sözlerini hatırlayarak Sinesaf sine-i safını[2] parça parça etmişti.

Bunun üzerinden bir iki gün geçip, bir perşembe günü akşamüstü kızcağız bermutat pencereden Sıtkı'nın ruhuna

1 Hamal vb. kimseler, ayak takımı.

2 Saf, temiz yüreğini.

Yasin-i Şerif okuyup hediye ettikten sonra, "Bizi birbirimize birleştirse birleştirse ölüm birleştirecekti. İşte Sıtkı sözünü tuttu. Geldi şuraya karşıma yattı. Mezarından bana 'Gel gel' diyor. Hazır bu gece cuma gecesi, varayım gideyim, giyineyim kuşanayım, herkes uyuduktan sonra gidip Sıtkıcığıma kavuşayım" düşünceleriyle hanımın ve kalfaların en âlâ takımlarından gizlice mükemmel bir takım mücevheratı odasına aşırıp, paşa her zamanki gibi dokuzda yemeğini yedikten sonra, giyindi kuşandı ve çektiği azaplara artık tahammül edemeyeceği gün canını ölümle kurtarmak için önceden hazırladığı bir şişe sıçanotunu da yanına aldı. Bahçeden çözüp getirmiş olduğu çamaşır ipini pencereye bağladı, herkes uyuyuncaya kadar bir de vasiyetname yazıp hazırladı. Tam el etek çekilip saat de on ikiye yaklaştığında ipten aşağı süzülüp doğruca mezarın üstüne vararak, "Aç mezarını, aç! İşte Sinesaf'ın geldi. Ölüm var, ayrılık yok demiştik. Sen sözünde durdun, ben de sözümde duruyorum" diye mezarı kucakladığı gibi kendinden geçip gitmişti ki diğer taraftan Sıtkı da tam bu esnada gelmişti.

Hikâyenin bu şekilde en evvel sonunu görmüş olduğumuzdan yalnız bir meraktan kurtulduk. O da Sinesaf ile Sıtkı'nın birbirine hasret gitmeyip kavuşmuş olmalarıdır. Lakin yakamızı bir merak bıraktıysa şimdi birkaçı birden sardı.

İlla o Behice Hanım! İlla o Behice Hanım! Çocukları hayatlarını feda etmeye mecbur eden kadın. Sinesaf'a, Sıtkı için yanıp tutuştuğunu söyleyen yine o Behice Hanım. Buraya kadar anladığımıza göre Behice Hanım'ın Sinesaf'a, "Tekliflerim, tekliflerim" dediği ve kabul ettiremediği teklifleri Sinesaf kabule yanaşacak olsa biçare Sıtkı'yı canından bezdirecek bir hale getirmeyecekmiş. O teklifler ne? Bu Behice Hanım çocukların dostu mu, düşmanı mı?

Bu halleri bundan sonra anlayacağız. Evvelemirde gerek Sinesaf'ın ve gerek Sıtkı'nın pencereden sarkan ip ucuna bağladıkları vasiyetnameleri okuyalım. Zira esrarı keşfetmek için bir ipucu da bu olacak.

İp Ucu

Sinesaf ile Sıtkı'nın henüz vefat etmediklerini anlayarak yanlarında bulunan mücevheratla yakalarını kurtarıp kalan ömürlerini birlikte geçirmek üzere kim bilir hangi tarafa firar ettikleri günün ertesi sabahı Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa, "Gideyim bakayım. Sinesaf'ı yalnız sıkıştırayım. Belki aklı başına gelmiştir" diye kalkıp kızın odasına geldi. Kapı kapalı olmayıp açık ve odanın içinde intizam denilen şeyden eser bile olmayıp dolaplar, sandıklar karmakarışık bir haldeydi. Kız akşamdan herkesle beraber yatağını yapmış ve fakat içinde yatılmamıştı.

Paşa Hazretleri pek de dik ses çıkaramayarak, ekseriya gizli bir işte bulunanların çıkarttıkları boğuk ve tıkanır bir sesle birkaç defa "Sinesaf, Sinesaf" diye çağırmışsa da bir taraftan mukabele edilmeyince merakı artarak dikkatli bakışlarını oda kapısından divanhaneye[1] doğru gezdirmiş ve "Acaba Sinesaf bir kapıdan çıkmayacak mı?" diye biraz da beklemişse de yine bir gelen giden olmayınca tekrar oda içinde şaşkın şaşkın etrafına bakınırken pencerenin açık ve bir tarafında da bir ip bağlı olduğu gözüne ilişti. Hemen pencere tarafına seğirtip ipin dikine inişi gibi o da bakışlarını aşağıya kadar indirdi, biraz da etrafta dolaştırdı. Fakat ipin ucunda küçük çocukların sanki uçurtma yapmak için gelişigüzel bir kâğıt bağlamaları tarzında bağlanmış iki kâğıttan başka hiçbir şey göremedi.

Hemen ipi çekti, kâğıtları yukarıya çıkardı. Yazılı yüzlerine bakar bakmaz ve birisinde "Sinesaf" imzasını görür görmez diğerinde "Sıtkı" imzası sanki gözlerinin ta bebeklerine saplandı.

Artık odasına kadar dönmeye ne hal müsait ne mecal. Hemen oracıkta dizlerinin bağı çözülürcesine çömeliverip hırs ve hiddeti hasebiyle en evvel Sıtkı'nın imzasıyla imzalı olan kâğıdı okumaya başladı.

---

1 Eski Türk evlerinde, saray ve konaklarda bulunan büyük sofa, salon.

Kâğıdın, yani vasiyetnamenin sureti şudur:

Ben canımı feda ettikten sonra elbette biri kefen giydirmek için elbisemi çıkarırken ceplerimi de arayacaktır. Eğer vücuduma kendi elimle açacağım yaradan akacak kan bu vasiyetnamemi lekeleyip bozmamışsa okuyabilecek ve ölüm sebebimi de bundan anlayabilecektir.

Pek de aklım başımda kalmamış ama haydi sözün şu ucundan başlayayım:

Ben Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa'nın yeğeni Sıtkı biçaresiyim. Fakat benim kanlım Mustafa Paşa değildir. Onun kethüda[1] kadını olan Behice Hanım aşüftesidir. Ben paşa dayımın Sinesaf adlı cariyesini seviyordum. Seviyordum değil, seviyorum. Hâlâ seviyorum. İşte onun uğrunda canımı feda ediyorum.

O merhametsiz kadın evvelemirde bize merhametli göründü. O kadar işgüzarlık gösterdi ki bize tahsis ettiği bir eve kızı kendi eliyle getirip bana teslim etti. Buna nasıl muvaffak olduğunu yazmaya şu tütün kâğıdının müsaadesi yoktur. Lakin bu hizmetine mukabil bana bir teklif sundu ki kabul etmek elimden gelmezdi.

Teklifin mahiyetini burada izah edemem. Zira o kadar gariptir ki kimse inanmaz. Adeta cinnetime yorarlar. Ben o teklifi mümkün değil kabul edemedim. Behice de bana kızdı. Kızı tekrar alıp götürdü.

Sinesaf benden ayrılırken "Ölüm var, ayrılık yok" demişti. Teklifinde ısrar ederken biz de sözümüzde sebat ettik. Nihayet bundan beş gün önce eğer tekliflerini reddetmekte ısrar edeceksem kızı zehirleyeceği haberini gönderdi. Ben bu habere cevap bile vermedim. İki gün evvel kızı zehirleyerek öldürdüğünü ve konağın karşısındaki mezarlığa gömdürdüğünü haber verdiler. Gittim mezarı gördüm. Artık ölüm var, ayrılık yok olduğunu göstermek lazım geldi. İşte bu akşam Sinesaf'ın

---

1 Eskiden devlet büyüklerinin ve varlıklı kişilerin emrinde çalışan ve onların işlerini gören kimse, kâhya.

mezarı üstünde kendi canıma kendi elimle kıyıp Sinesaf'ıma kavuşacağım.

Bende herkesin hakkı vardır. Herkese rica ederim ki haklarını helal etsinler. Benim kimsede hakkım olmadığı için helal etmeye de mecburiyetim yoktur.

Cihanda ne anam var veda edeyim ne babam. Dayım da beni reddetmişti. Ben cihana veda ederek öylece gidiyorum.

Sıtkı

Paşa, Sıtkı'nın bu vasiyetnamesini okuduğu gibi Behice Hanım aleyhine birdenbire bir şüpheye düşüp fakat renk vermemek lazım olduğunu da dikkate alarak Sinesaf'ın vasiyetnamesini ağlayarak okumaya başladı.

İşte sureti budur:

Behice Hanım!

Sıtkıcığımın kendi kendini vurup şuraya, mezarlığa defnedildiği kara haberini getirdiğin zaman ne hallere girdiğimi gördün. Bana olan husumetin hasebiyle elbette memnun oldun.

Fakat pek o kadar memnun olma. Dünya Sıtkı'ma kalmadığı gibi sana da kalmayacak, senin paşana da. Bense bir kere Sıtkı'ya, "Ölüm var, ayrılık yok. Ölüm Allah'ın emri" demiştim. İşte ben Sıtkı'ya kavuşmaya gidiyorum. Sen de patla, paşan da patlasın!

Beni Sıtkı'nın mezarına gömmelerini rica edecek olsam kabul etmeyeceklerini bilirim. Varsın kabul etmesinler. Varsın gömmesinler. Ben Sıtkı'nın mezarı üzerinde can feda edince elbette Cenabıhak bizim ruhlarımızı birbirine kavuşturur. Biz yine muradımıza ermiş oluruz. Fakat sen paşan gibi muradına erememiş olarak kalırsın, paşan da senin gibi. Zira mutlak adalet sahibi Cenabıhak Hazretleri'nin ilahi adaleti müsaade etmez ki âlemde sizin gibi zalimlerin muradı hâsıl olsun. Biz ise mazlum olduğumuz için muradımızın gerçekleşmesi kolaylaştırılır.

Ben melek olmadığımdan ve Allah'ın huzurunda hasımlarından intikam almak davasıyla ahirete gittiğimden kimde hakkım varsa, kimden zulüm görmüşsem hakkımı helal etmem. Lakin

hanımefendi ile kalfaların bana olan husumetlerinde kendileri mazur oldukları gibi bu husumet benim kendi maksadıma da daima hizmet ettiğinden hakkımı yalnız onlara helal ederim.

Ömrümün son gününde ellerim titreye titreye yazdığım şu vasiyetname paşa efendinin eline geçse de sözlerime inansa, Behice Hanım, seni diri diri ateşlerde yaktıracak bazı şeyler söylerdim. Lakin ben intikamımı paşanın almasını da istemem. Paşanın sende intikam alacak hakları vardır. Eğer er ise hakkını tanısın da intikamını alsın.

İşte ben sözü bitirdim. Dünyayı ve dünyanın debdebesini kaldırıp arka tarafa atarak ahirete gidiyorum. Bana "Uğurlar olsun" diyecek kimsem yoktur. Ben kendi kendime "Uğurlar olsun" dedim. Sıtkıcığım da bana cennette "Safa gelin" diyecektir.

Sinesaf

Yukarıda demiştik ki paşa Sinesaf'ın vasiyetnamesini ağlaya ağlaya okumaya başladı. Vasiyetnamenin sonralarında kendi aleyhindeki sözleri okurken ağlaması dindi mi zannedersiniz? Dinmedi. Bir kat daha arttı. Hatta Behice Hanım aleyhindeki hiddeti de ağlamasına yardım etmişti.

Manalarına dikkat edilirse Sinesaf'ın kâğıdı Sıtkı'nın kâğıdından daha çok esrarı içermektedir. Lakin Sıtkı'nın da dediği gibi tafsilatı koca bir cilt doldurmaya yetecek o hakikatler ve mülahazalar öyle beş on satırla meydana konulabilir mi?

Şu durumda merakımız Behice Hanım'ın Sinesaf ve Sıtkı ile paşa arasında çevirdiği fırıldaklara çevrilmişse de Sinesaf'ın mektubunda gerek hanımefendinin ve gerek odalık[1] kalfaların biçare kızcağıza husumet olarak gösterdikleri muamelenin adeta kendi maksadına uygun olmasının sebebi de merak edilmeyecek bir şey değildir zannederim. Ya nasıl olmuş ki Sıtkı ile Sinesaf birbirini sevebilmişler? Ya nasıl olmuş ki Behice Hanım bunların esrarına vâkıf olmuş? Ya bu iki âşık ve paşa arasındaki fırıldağı çevirmeye Behice Hanım ne

1 Eskiden bir erkeğin nikâhsız olarak aldığı kadın, cariye.

hikmetle mecbur olmuş? Bu meraklarımızı halledecek kadar tafsilata muhtacız, öyle değil mi?

Bize bu konuda ilk malumatı Behice Hanım'ın ilk sorgusu verecek. Ama halin incelikleri daha sonra çıkacakmış! Ne yapalım? Biraz da sabrediveririz.

Açma Kutuyu Söyletme Kötüyü

Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa, vefat edenlerin yukarıda suretleri verilen vasiyetnamelerini okuduktan sonra bir aralık keyfiyeti gizlice tahkik etmek lüzumunu hissetmişse de işin gizlice tahkik edilebilecek bir tarafı olmayıp, konak içinde bu haller zaten aleni cereyan etmiş olduğu gibi Sinesaf'ın ortadan kaybolmasının da öyle uzun müddet gizli kapaklı kalamayacağından ve paşada da sabır ve tahammül olmadığından hemen Behice Hanım'ı huzuruna çağırıp sorgulamaya başlar.

Paşa:

— Behice Hanım! Sinesaf nerede?

Behice:

— Odasında değil mi efendim?

Paşa:

— İşte odası burası.

Behice:

— Akşam buradaydı.

Paşa:

— Şimdi nereye gitmiş?

Behice:

— Ben ne bileyim efendim.

Paşa:

— Bak şu ipe.

Behice:

— Desenize ki buradan sıyrılıp inmiş de kaçmış gitmiş.

Paşa:

— Kaçmış gitmiş mi?

Behice:

— Ya ne olabilir efendim?

Paşa:

— Ne olacak, işte vasiyetnamesi! Gitmiş kendisini karşıki mezar üzerinde telef etmiş.

Behice:

— (Pencereden bakarak) Hani ya efendim, cenazesi orada yok.

Behice Hanım'ın bu sözü üzerine mezarlığa uşak gönderip arattırırlar. Mezarın üzerindeki muntazam toprağın karmakarışık olmasından başka bir iz bulamazlar. Toprağın bu karışıklığı kızın orada can çekişip debelenmiş olmasına delâlet ederse de naaşının bulunamaması şüpheyi artırınca çarşıya marşıya ve hatta zaptiye merkezine adam gönderir, sordururlar. Yine bir haber alamazlar.

Paşa elindeki vasiyetname üzerine kızın mutlaka kendini öldürmüş olduğuna inanır. Akşama kadar araştırma ve soruşturmadan sonra artık gidip kendini denize attığına yorulur. Sorgulamaya da devam edilir.

Paşa:

— Bu kız kendi canına kıydı Behice Hanım, kıydı!

Behice:

— Ne yapalım efendim, kıydıysa siz sağ olunuz.

Paşa:

— Hepimiz sağ olalım. Fakat işin içinde senin büyük bir fırıldağın var. Sen bana demiştin ki Sıtkı vefat etti. Vasiyeti gereğince buraya defnedilmesine dahi ruhsat almıştın. Sinesaf'ın vasiyetnamesi de bunu teyit ediyor. Lakin Sıtkı'nın da bir vasiyetnamesi var. Onun hükmüne bakılırsa Sinesaf'ı sen zehirlemişsin.

Behice:

— Estağfurullah efendim. Sinesaf akşam gülüp oynamaktaydı.

Paşa:

— Yok Behice Hanım, bu işin içinde büyük bir sır var. Sana "Sinesaf'a zehir içirdin" demiyorum. Gerçi Sıtkı'ya

böyle bir haber göndermişsin. Lakin bu haberin yalan olduğu belli. Çünkü sen "Sinesaf'ı zehirledim" diye Sıtkı'ya haber gönderdiğin zaman Sinesaf daha burada sağdı. Sevdiği kız vefat etmiş zannıyla kendisini vurmuş. Halbuki sen bize Sıtkı'nın vefat ettiğini haber verdiğin zaman Sıtkı da sağmış. Çünkü bize vefat ettiğini haber verdikten sonra Sıtkı'ya yine haberler göndermişsin. Bu hal işte meydanda. Bunu çocuk olsa anlar. İşin içinde büyük bir şey var ki saklamaya gelmez. İşte senin bu fırıldağın sebep oldu, bu çocukların ikisi de kendilerine kıydılar. Nedir bu sır? Söyle bakayım.

Behice:

— ...

Paşa:

— Hayır, sükût lazım değil. Neyse söyle.

Behice:

— Efendim! Kendilerine kıydılarsa kıydılar. Rica ederim beni söyletmeyin. "Açma kutuyu söyletme kötüyü" derler.

Paşa:

— Hayır, hayır! Olan oldu, biten bitti. Söyle de beni meraktan kurtar. Hiç çekinme. Doğrusu kabahatin birazı da benim üzerimde gibi görünüyor. Ama zararı yok. Kabahat bendeyse onu da söyle.

Behice:

— Ya kimde olacak efendim. Siz kızı seviyorsunuz. İşte şimdi bütün bütün meydana çıktı ya, kız da Sıtkı'yı seviyor. Siz benim de velinimetim, efendimsiniz. Bu işi bana havale ettiniz. Ben elimden geleni esirgemedim. Ne yapayım ki birçok mâniye tesadüf ettim. En evvel gerek hanım gerek odalıklar Sinesaf'ı kıskandılar. Sözü bir ettiler, kızı satmaya karar verdiler. Satılığa çıkardılar. Bense bu halin sizin arzunuza aykırı olduğunu bildiğimden kızı elden kaçırmamak gayretine düştüm. Çünkü kız bir kere satılaydı, bir daha geriye gelmezdi. Sinesaf gibi bir cariyeyi elli keseye alan adam onu bir daha geriye verir mi! İstanbul'da bile tutmaz. Kız satıldıktan sonra satanlara siz ne yaparsınız? Bağırırsınız çağırırsınız, söversiniz sayarsınız, iş biter gider. Ben size sada-

katten ayrılmadım. Gittim tarafınıza keyfiyeti beyan ettim. Sizin namınıza borç para alarak cariyeyi kendi üzerime aldım. Getirdim, size teslim ettim. Fakat ne yapayım, kız teslim olmadı. "Sıtkı'yı seviyorum" dedi.

Paşa:

— Güzel ama bak Sıtkı vasiyetnamesinde diyor ki sen kızı götürmüş kendisine teslim etmişsin. Sonra bir de teklifte bulunmuşsun, o teklifi kabul etmemiş de alıp kızı bana getirmişsin. Bu ne? İnkâr etme Behice Hanım, vallahi fena ederim! Doğrusunu söylersen billahi bir şey yapmam, "Kader böyleymiş" derim.

Behice:

— Ne inkâr edeyim efendim. Mademki kutuyu açtırdınız, artık kötüyü de söylemeye müsaade edersiniz.

Paşa:

— Hayhay! Bildiğini doğru söyle.

Behice:

— Baktım ki kız Sıtkı'yı sevdikçe size teslim olmayacak, yetmezmiş gibi Sıtkı da kızı çıldırasıya sevdiğinden, o muhabbet devam ettiği müddetçe ne zaman olsa işin bir fenalığı çıkacak, şunları birbirinden soğutayım dedim. Soğutmak için ise bunların vefat ettiklerini yekdiğerine haber vermekten başka tedbir bulamadım. Eyüp iskelesine adam gönderip benim kendi evimde vefat eden bir kadını kaldırsınlar diye birkaç hamal çağırttım. Tabutun bazı yerlerini kırmızıya boyattım. Kefeni de lekelettim. Kefene sardığım bir yorganı getirip buraya defnettirdim. Hatta hamallar tabuttaki ve kefendeki kırmızı rengi gerçekten kan zannederek hikmetini sormuşlardı da, "Kadıncağız doğururken vefat etti" diye herifleri güç bela kandırabilmiştim. Bu işi o derece sır tutmaya lüzum görmüştüm ki sizi bile hakikatten haberdar etmedim. Sonra bunların vefat ettiklerini birbirine haber verdim. Ne yapayım, birbirine pek sadıkmışlar. İşte ikisi de aşk ve sadakat yolunda canlarını feda etmişler. İşin aslı bundan ibarettir efendim.

Paşa:

— Pekâlâ, bunlara inandık. Lakin işin bir tarafı daha kaldı. Ben sormuştum, sen orasını yürümeden geçtin. Sıtkı vasiyetnamesinde diyor ki sen Sinesaf'ı alıp Sıtkı'ya götürmüş, teslim etmişsin. Fakat bir teklifin varmış da Sıtkı o teklifi kabul etmediğinden kızı yine alıp bana getirmişsin. Bunu izah etmedin. Teklif nasıl teklifti? Bana bunu söyle. Asıl merakım bu.

Paşanın bu lakırdısı üzerine Behice Hanım fena halde kızarıp bozarmış ve bir aralık da morarmış olduğundan şu hal paşanın bir kat daha merakına dokunmuştuysa da karı gayet idareli, hezarfen[1] bir düzenbaz olduğundan mosmor bir haldeyken çehresine derhal güleçlik gelip serbest serbest cevaba başladı.

Behice:

— Ha, aklıma geldi efendim! Söyleyim, söyleyim. Kendilerini birbirlerinden soğutmak için arz eylediğim son tedbirden evvel bir tedbir daha bulmuştum. Kızı aldım, oğlanın yanına götürdüm. "Sana bir teklifim var. Onu kabul edersen kız senin, etmezsen artık avuçlarını yala" dedim. Teklifim ise birkaç ay kadar kızın size teslim olmasıydı ki eğer buna razı olaydı güya sonra kızı çerağ çıkartıp[2] kendisine vermek hususunda emin olduğum muvaffakiyetimi onlara vaat edecektim. Buna da razı edemedim. Eğer razı olaydılar artık kız bir kere sizin koynunuza girdikten sonra çerağ edilmeyeceğinden sonunda oğlanın yanında yalancı kalıp fakat sizin şahsi menfaatiniz için muvaffak olmuş olacaktım.

Behice Hanım'ın bu şekilde verdiği malumatın doğru olup olmadığı ancak Allah'a malum bir keyfiyet idiyse de paşa o defalık olmak üzere bu söze inandı veyahut kendisini inanmış gibi gösterdi.

---

1 Çok yetenekli olup elinden her iş ve sanat gelen, çok şey bilen ve yapabilen (kimse).

2 Çerağ çıkartmak/çerağ etmek (çırak çıkarmak/çırak etmek): Saray ve konaklarda çalıştırılan cariyelerin yıllarca hizmetten sonra geçimleri sağlanarak ev bark sahibi edilmesi, evlendirilmesi.

Sıtkı'nın kayboluşu gerek hanım gerek kalfalar ve sair konak halkı nezdinde her ne kadar üzüntüye sebep olduysa da Sinesaf'ın kaybolmasından dolayı hâsıl olan sevinç elbette üzüntüden fazlaydı. Çünkü Sinesaf, kendileri için vücudunun ortadan kalkıp yok olması arzu edilen bir rakipti; Sıtkı ise neredeyse cümlesinin hocası olmakla beraber kimseye zararı yok ve hatta kalfaların bir güler yüz görmelerinden dolayı şahsi menfaatleri de pek çoktu.

Sıtkı bunların neredeyse hepsinin hocasıydı dedik. Hazır sözü açmışken bari tamamlayalım. Öyleyse söze biraz daha evvelinden başlayalım.

Biraz Daha Evvel Zamandan

Efendim bizim Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa aslen Aydın vilayetinde bir binbaşı olup başıbozuk binbaşılığıyla Nizip Muharebesi'ne gitmiş ve orada bıçağının kuvvetiyle birkaç mertebe kat ederek git git ta feriklik rütbesine kadar yol bulduktan sonra 1845'te, yani devletimizin askeri gelişmelerinin layıkıyla kendisini göstermeye başladığı esnada paşa emekli edilmek suretiyle çerağ edilmişti.[1]

Emeklilik maaşı dört bin kuruş civarındaydı, fakat kendisi ta bölükbaşılığı[2] zamanından beri gerek helalinden gerek haramından eline geçen akçeyi biriktirdiğinden yıllık altmış bin kuruş kadar da sehim[3] edinerek dükkân, mağaza ve han filan gibi sekiz on parça emlakinin ayda bir iki bin kuruşa varan kira geliriyle beyler paşalar gibi geçinirdi.

Sıtkı dediğimiz zat, paşanın kız kardeşinin oğluydu. Paşa askerlikte bulunduğu, yani Osmanlı İmparatorluğu'nun her tarafını seyir ve seyahat ettiği müddet, çocuk kimsesizlikten İzmir'de bir medresede vakit geçirmiş ve fakat vaktini boş

1 (Burada) Resmi dairelerde çalışanları maaşa bağlayıp emekli etmek.
2 Yeniçeri teşkilatında ağa bölüklerinin kumandanı.
3 Neması aydan aya ödenmek üzere devlet hazinesine borç olarak verilen paraya karşılık alınan resmi senet, hisse senedi.

yere geçirmeyip yüksek zekâ ve kavrayışıyla sarfta, nahivde, mantık ve meanîde, bedî ve beyanda[1] temel bilgiler elde ettikten başka İzmir'de bir Rum mektebi hocasına Türkçe okutmuş ve kendisi de karşılığında hocadan Rumca ders almıştı.

Yazı yazmak pek ziyade merak ettiği bir şeydi. Lakin yazı kadar felsefi konulara da merakı olup eski Yunan filozoflarının hayat hikâyelerini ve felsefi eserlerini Rumcadan Türkçeye tercüme ederdi.

Dayısı emekli olduğu zaman çocuk kendisine bir mektup yazıp İzmir'ce tahsilini ileri dereceye kadar vardırmışsa da o dereceye kanaat edemediğinden bahsederek tahsilini tamamlayabilmek için Dersaadet'e[2] gelmek azmine düştüğünü beyan etmişti. Her ne kadar Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa Hazretleri zeybeklik zamanında öyle tahsil mahsil denilen şeyleri bilmediği için çocuğun emeline nail olacağından pek de ümitli değildiyse de, Mustafa Paşa Hazretleri de yaratılıştan akıllı ve zihni açık bir adam olup, askerliği müddetince biraz da okuyup yazdığından ve ilim ve fennin kadrini öğrendiğinden çocuğun beklediğinin aksine İstanbul'a gelmesine müsaade etmişti.

Çocuk İstanbul'a geldi. Paşa kendisini konağına kabul etti. Eyüp'te oturan bir asker tabibini Sıtkı'ya haftada iki gün Fransızca ders vermek üzere özel bir sözleşmeyle bağladı, Sıtkı'yı da diğer zamanlarda konak işlerine bakmaya memur etti.

İstanbul'da Tanzimat'ın hüküm ve kuvveti arttıkça alafranga âdetlerin de yaygınlaşmış olduğu malumdur.

O zaman Mustafa Paşa bile alafrangalığa başlayıp Melek ve Pervane adlı iki odalığıyla Sinesaf ve Perende adında dokuzar onar yaşında iki küçük halayığa[3] çalgı ve okuma yazma öğretmeye başlamıştı.

---

1 Eskiden medreselerde okutulan ve dili gramer, söz sanatları gibi farklı açılardan konu alan temel dersler.

2 İstanbul.

3 Parayla alınıp satılan, üzerinde sahibinin her türlü hakka sahip olduğu kadın köle.

Hatta hazır konakta Sıtkı gibi zeki ve muktedir bir hoca varken kendisi de vakit kaybetmek istemeyip o da bir yandan ders alır ve askerliğinde öğrendiği okuma yazmayı günden güne kuvvetlendirirdi. Hâsılı haremde[1] hanımefendi ile bir de kethüda Behice Hanım'dan başka cümlesine Sıtkı Bey muallimlik eder ve selamlıkta[2] vekilharç[3] filan da ders alma fırsatını kaybetmezlerdi.

Sıtkı Bey İstanbul'a geldiği zaman henüz yirmi yaşına varmıştı. Ancak ilim ve irfanca nasibi ve kalem gücü olur olmaz kâtiplerde olmayıp o kadar da edepli, o kadar da mahcuptu ki dikkatlice yüzüne baksalar hicabından pancar kesilirdi. Ya paşa dayısından korkusu?..

Sanki korktuğu kadar da vardı. Zira paşa kendisini hâlâ müstesna vaktin bölükbaşısı zannetmekte ve paşalık kuvvetini de yanlış zannına eklemekte olduğundan maazallah "Yeğenimi terbiye ediyorum" diye vurup öldürmesi dahi ihtimal haricinde değildi.

Güzellik hususuna gelince, Sıtkı'nın cemalini tarif edecek bir yazar kusurlu bir yerini bulamazdı. Bir adamda levendane boy, balıketi vücut, beyaz ten, pembe pembe yanaklar, gür ve basık kaşlar, iri ve kara gözler, kaşları gibi bıyıklar olduktan sonra kendisini anlatmak için bunlar kifayet etmez de daha ne aranır?

Sözün kısasına bakalım. Sıtkı tam altı sene vazifesini güzelce yapmaya da devam etti. Sanki ondan sonra devam etmedi mi? Yok, öyle değil; altı sene vazifesini gönül rahatlığıyla yaptıktan sonra kendisinde zihin perişanlığı baş göstermişti.

Zihin perişanlığı mı?

Evet!

---

1 Eskiden saray, konak ve evlerde yabancı erkeklerin giremediği, yalnız kadınlara mahsus bölüm.

2 Eskiden konak, köşk ve evlerin erkeklere ayrılan bölümü; hariciye de denirdi. Genellikle evlerin ön tarafında yola bakacak biçimde yapılır, kapısı doğrudan ana yola açılırdı.

3 Eskiden saray ve konaklarda, alışverişe ve harcamalara bakan kişi.

Çünkü iki odalığın kendisine karşı gösterdikleri kahkahlar, kihkihler Sıtkı'ya hiç tesir etmemekte ve Sinesaf'la beraber serpilip büyüyen Perende'nin de nice gönül çelen tavırları dahi yüreğini yerinden bile kımıldatmamaktayken Sinesaf'ın safderunca tavırları, gayet iffetli edası saat be saat biçare çocuğun nazarıdikkatını çekiyordu.

Sinesaf'ın safderunca tavırları dediğime bakıp da kızı ahmak bir şey sanmamalı. Oldukça kavrayışlı ve zekiydi. Hatta öğrenip anlamada değil yalnız arkadaşı Perende'yi, odalıkları da geçip neredeyse her istediği şeyi gayet tatlı bir üslupla kaleme almaya kadar beceri kazandı. Kavrama hızına gelince, leb demeden leblebiyi ferasetiyle anlardı. Öyle ki gayet ağırbaşlı, sanki doksan yaşına kadar yaşamış da sonra çocukluğa geri dönmüş gibi bir tavırdaydı. Gıllıgıştan büsbütün uzak olup, mesela biri kendisine edepsizce bir hal gösterecek olsa yalnız insan kısmında hoşlanılmayacak ve beğenilmeyecek haller bulunduğuna hayret ederek şeytanlığa asla yönelmezdi.

Pekâlâ, bu kız aşk ve sevda macerasının ne olduğunu bilmez miydi?

Ahmak değildi dedik a! Bilmesi lazım. Hatta sonraki ahvali ispat etti ki tabiat mürebbiyesi hamurunu sırf aşk ve sevdayla yoğurmuş. Ancak tabiatında o kadar alicenaplık vardı ki aşk kahramanına mağlup olmayı nefsi için adeta zül sayardı. Âşıkane hisler hususunda nefsiyle o kadar mücadele ederdi ki bazı kere yüreğinde birtakım hisler kaynamaya başladığı zaman aynanın karşısına geçerek kendisine, "Sinesaf! Bir kere aynaya bak, hissiyatından utan. Sen sevmek için yaratılmamışsın, sevilmek için yaratılmışsın. İnsan sevmek için mutlaka güzel bir şeyi seçmelidir. Güzel denilecek bir şey varsa o da sensin. Seni sevecekler. Sen ise sevmek istiyorsun. Bunda münasebet?" yollu hitaplarla nefsini kırardı.

Buna kibir mi diyeceksiniz?

Aklınıza şaşarım! Hiç Sinesaf gibi doğuştan gelen güzel ahlakını eğitimle bir kat daha süsleyen bir kızda kibir

bulunur mu? Buna kibir dersek neye vakar ve alicenaplık diyeceğiz?

Ama diyeceksiniz ki bunun yüreğinden hiçbir şey geçmez miydi? Bu suale de hacet yoktur. Âşığı uğrunda canını fedayı göze aldırmış olduğunu yukarıda siz de okumuştunuz. Böyle bir kalbe sahip olan kızın yüreğinden bir şey geçmez olur mu? Geçerdi, geçerdi ama işte yukarıda tarif ettiğimiz gibi yüreğinden bir şey geçtikçe nefsiyle mücadeleden de geri durmazdı. Sinesaf'ın buraya kadar gördüğümüz hali ve Sıtkı Bey'in de yukarıda geçen utangaç hali üzerine bunların yekdiğerine en evvel nasıl ve ne yolda gönüllerinde gizlediklerini ilan etmiş olduklarını merak edersiniz.

Evet, bunu ben de merak ederim. Lakin o sırrı ben görmemiştim. Onu Behice Hanım görmüştü. Yine Behice Hanım hikâye edeceğinden burada benim bilgisizce bir şey söylememe hacet yoktur.

İşte konağın hali. O konak içinde Sıtkı'nın mevkii ve tavrı şu kısaca anlattığımızdan ibaret olup, biçare çocuk bu şekilde vazifesini güzelce yapmaya devam edip giderken bir kızılca kıyamettir koptu ki neticesi zavallı çocuğun yukarıda da biraz çıtlatıldığı üzere ayrı ayrı birer tek kundura giymesine ve tütüncüden kırk paralık tütünü dilenircesine veresiye almasına ve otuz altı saat kadar aç kalmasına ve nihayet âşık olduğu kız uğrunda canını feda etmesine kadar vardı.

Ee, bu vukuat nasıl oldu?

Onu biz bilmeyiz, bilse bilse Behice Hanım bilir.

Nihân Key Mâned Ân Râzî Kezû Sâzend Mahfelhâ[1]

Mustafa Paşa, Behice Hanım'ı ilk defa sorguladığı zaman aldığı malumat üzerine zihninde bir şeye karar veremeyerek yirmi gün kadar Behice'nin sözlerinin doğru veya

1 "Zaten meclislerde söylenip duran sır, nasıl olur da gizli kalır?" (Hafız-ı Şirazî, *Hafız Dîvânı*, çev. Abdülbaki Gölpınarlı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2016, s. 9.)

onların da bir hile olup olmadığını mütalaayla geçiştirmişti. Her ne kadar hanımın sözleri pek muntazam ve sırasında olup hiçbir tarafında tırnak takılacak bir ipucu yoktuysa da Behice Hanım gibi bir kadın için o kadar muntazam bir yalan düzmenin işten bile olmadığı paşanın malumu olduğundan yüreğine bir türlü emniyet gelemezdi. Biçare adamcağız her akşam yatağına girdiğinde konağı içinde dönmüş olan böyle büyük bir dolabın ne sebeple çevrildiğini düşünür ve bu düşünceyle uykusu kaçarak neredeyse gece yarılarına kadar yatağında yuvarlanır dururdu.

Doğrusu Behice Hanım'ın ilk sorgusunda söylediği sözlerin çürük tarafını bulabilmek pek zordu. Zira bu konuda ipucu olabilse olabilse Behice Hanım'ın bir kethüda kadın olduğu halde paşaya sadakatte ifrat derecesine varması hususu olabilirdiyse de bu ince ipucunu görebilmenin ve onu koparmadan çekip uzatmanın Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa'nın harcı olmadığı aşikârdır. Bu ipucunu görebilse görebilse her şeyde ifrat ve tefritin makbul olmadığını bilen ve bir uşağın veyahut hizmetçinin sadakatte çok telaş göstermesinin mutlaka hayra alamet olmadığını tecrübe eden görebilir.

Her neyse, Behice Hanım'ın ifade şeklinden Mustafa Paşa'ya herhalde emniyet ve güven gelemeyerek bir şek ve şüphe içinde giderken bir gece, daha vakit de pek geç değilken, dışarıda iki kişinin birbirlerine sert sert ve dik dik söz söyledikleri ve arada bir "Behey hıyanet,[1] utanmaz" gibi sitemler dahi ettikleri kulağına geldiğinden kavgayı durdurmaktan başka bir niyeti olmayarak kalkıp dışarı çıkmıştı.

Ne gördü? Ne görecek. Pervaz Kalfa ile Behice Hanım meseleyi medreseye düşürmüşler. İkisi de açmış ağzını yummuş gözünü. Bunların lakırdısından paşanın ilk olarak kulağına giden söz Pervaz'ın "Behey hıyanet, alçak! Senin paşa efendiye gösterdiğin sadakatin derecesini biz bilmiyoruz mu zannedersin? Sen o sadakatin aynını bize de etmemiş miydin? Sen ne paşaya sadıksın ne de bize sadıktın. Hep kendi men-

1 (Halk ağzı) Hain, vefasız.

faatine hizmet ettin!" sözleriydi. Bunu işittiği gibi paşanın aklı başından gidip hemen kapıyı açarak içeriye, yanlarına girdi ve paşanın girişinden Behice Hanım'dan ziyade Pervaz ürktü. Lakin paşa, Pervaz'ı ürkütmemekle maksat hâsıl olacağını bildiği için, "Korkma Pervaz, korkma! Benim kimseye zararım dokunmaz. Kimse korkmasın. Bu iş Allah'ın bir takdiriymiş. Lakin ben bu aralık esrarın hakikatine vâkıf olmayı merak ettim. Behice Hanım korkup saklıyor. Sen söyle, bildiğini saklama" diye birçok teminat verdi.

Ancak bu teminata da hacet yoktu. Zira Pervaz ateşi almış, havalanmış olduğundan paşa kendisine böyle teminat vermemiş olsa da o kendiliğinden söyleyecek ve hatta paşa oraya gelmemiş olsa bile kendisi gidip şikâyet ederek durumu bildirecekti. Bunun üzerine kız, paşanın, "Korkma, korkma. Bildiğini söyle" diye başladığı lakırdıyı bitirmesine hacet kalmayarak başladı söylemeye:

"Ne korkayım efendim? Kabahat benim mi ki korkayım! Günahı da benim üzerime değil. Ne yaptıysa bu karı yaptı. Siz zannediyorsunuz ki yalnız size sadakat etti. Halbuki sizden evvel o sadakati bize ediyordu. Sinesaf'ı biz mi sattık? Kendisi sattırdı. Bize geldi, 'Paşa bu kızı pek seviyor, sizin üzerinize alacak. Aldığı gibi en çok onu sevecek. Sonra sizin yüzünüze bile bakmayacak. Bu konağın içinde Sinesaf hüküm sürecek. Bunun çaresi bendedir. İsterseniz ben size kolayını öğreteyim' gibi bin lakırdının belini büktü. Bizde de nefis var. Hanımı sadık sandık. Göstereceği tedbire kendimizi muhtaç gördük. Sonra 'Siz elbirliğiyle bu kızı satarsanız paşa size ne diyebilir? En fazla birkaç kere bağırır çağırır. Yine susar. Siz de bu Sinesaf belasından kurtulursunuz' dedi. Hatta gitti esirci karıyı kendisi buldu getirdi, karıya 'Ucuz pahalı diye sorma, müşterisini bulunca hemen satıver' diye tembih bile etti. Hem de efendim bu Behice Hanım'ın hilesine bakın ki Sinesaf'ı da kim bilir neler söyleyerek, nasıl diller dökerek kandırdığından zavallı kızcağız esirciye giderken sanki bir paşaya odalık olmaya gidiyormuş gibi sevine sevine gidiyordu. Hem Sinesaf gibi güzide bir cariye, Sinesaf

gibi bugün yarın paşasına odalık olacağını bilen bir cariye satılığa çıkarılırsa sevinir mi?"

Paşa, Pervaz'ın bu sözlerini dinlerken iki lakırdının birinde Behice Hanım'ın yüzüne bakıyor, baktıkça burnundan soluyor, başını sallıyordu. Kız tam sözü bitirdikten sonra paşa dönüp Behice Hanım'a "Bak Behice Hanım! Bana Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa derler. Şimdiye kadar döktüğüm babayiğit kanlarının yanında senin kanın kedi kanı kadar bile kalmaz. Bu işte senin hilen meydana çıktı. Çünkü ben Sinesaf'a evlat nazarıyla bakardım. Sen bana gelip kızı methettin. Hep rüyasında beni sayıkladığını söyledin. Bir adam kendisini seven bir kızı yatağına alırsa dünyada ondan büyük zevk olmadığından bahsettin. Hâsılı allem ettin kallem ettin, benim de aklımı çeldin. Sonra bak bunlara da benim kızı sevdiğimi söylemişsin. Bak Sinesaf da giderken sevine sevine gitmiş diyor. İşte artık meydana çıktı ki sen her tarafa bir söz söyleyerek fırıldağını çevirmeye çalışmışsın. Bunun hikmeti neydi? Bunu mutlaka söylemeli. Yoksa başını benim elimden kurtaramazsın, ha bakalım!" demesiyle Behice Hanım'ın çehresi simsiyah kesildi. Pervaz'ın yüzüne can alıcı bakışı gibi bir bakışla bakıyordu. Paşaya cevap vermek için birkaç defa yutkundu mutkundu, bu kez bir türlü yalanı kıvıramadı. Paşa ise baş ucunda Azrail gibi durmuştu ki Behice'yi en çok bu duruş korkutuyordu.

Kadın, "Efendim size bu yolda bir hizmet etmek istedim" diye söze başlamak istedi. Paşa, "Hayır, sen o yolda bir hizmeti bana da görmek istemişsin, kalfalara da hatta Sinesaf'a da" diye önünü kestirdi. Kadın, "Efendim bundan muradım kıskanacaklar mı kıskanmayacaklar mı diye kalfaları tecrübe etmekti" demeye çalıştı. Paşa, "Yok yok! Bu meydanda bir şey olduğundan tecrübeye hacet yoktu. Mutlaka doğrusunu söylemeli!" diye ısrar etti. Nihayet karı, "Efendim şuraya oturunuz da size doğrusunu söyleyeyim" diyerek paşayı oturttu ve fakat o anda yüreği pek çarpıntılı olduğu için bir kahve içmeye müsaade istedi.

Paşa bu müsaadeyi esirgemedi. Behice Hanım'a kahve getirdiler. Hanım kahve fincanını eline alır almaz kahveyi kazaen üstüne başına döküp güya temizlenmek niyetiyle sofaya çıkar çıkmaz merdivenden aşağı, sokağa fırladı ve "Ümmeti Muhammed! Paşa beni dövüyor, öldürüyor!" diye karşı sırada bir kapı açtırarak daldı.

Tabiidir ki bu halden paşaya hayret geldi. Fakat Behice'nin bu hareketi mahalle içinde zaten bir rezalet demek olduğundan biçare Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa rezaleti daha da büyütmek istemeyerek mecburen sükûtu tercih etti.

Behice Hanım bu son rezaleti çıkarıncaya değin paşanın tahkiki yine bir dereceye kadar gizliceydi. Gerçi gerek hanım ve gerek o gece kendi yanında nöbetçi bulunan Melek Ruhsar Kalfa filan işten haberdardılar. Fakat paşadan çekindikleri için odalarından çıkmıyorlardı. Ancak sonra rezaletin âlemi bürümesi üzerine bunlar ve ta Arap halayıklara varıncaya kadar bütün konak halkı ayağa kalkınca iş hususi bir mesele olmaktan çıktı.

Paşa herkesten bildiğini sual etti. Bundan dolayı her kafadan bir ses çıktı. Kimisi nalına kimisi mıhına vurdu. Hatta Arap cariyenin biri malumatın en doğrusunun kendisinde olduğundan bahisle ileriye çıkıp, "Efendim işin içyüzünü ben bilirim. Benden başka kimse bilmez. Sinesaf bana hepsini söylerdi. Bu Behice Hanım, Sinesaf'ı Sıtkı Bey'e vermeye çalışırdı. Çünkü Sıtkı Bey, Behice Hanım'ın sütoğluymuş" dedi.

Nasıl? Bilgisine aferin mi? Fakat zararı yok. Arap'ın bu lakırdısı telaş ve teessüfle dolu konak içinde bir kahkahaya sebep oldu. Paşa kendisini tekdir etti. Pervaz da, "Canım Sıtkı Bey nereli, Behice nereli? Nasıl olur da Sıtkı Bey, Behice'nin sütoğlu olsun? Hem bir kimse, sütoğlunun bu kadar felaketine sebep olur mu?" diye Arap'ı düzeltti.

Bu kadar aleni tahkikatta da paşaya bir ipucu olacak malumat peyda edilemedi. Derken harem aşçısı olan Fedai meydana çıkıp, "Sinesaf bana arada sırada birer kâğıt verip bunları ocağa at derdi. Ben de yazılı oldukları için günahtır diye yakmayıp saklardım. İsterseniz onları vereyim" demesiyle paşa, "Çabuk getir!" diye kâğıtları istedi.

Kâğıtlar geldi. Paşa okudu. Gerçekten bazı esrarı içermekteydiler. İşte tarihleri sırasınca suretlerini yazıyoruz.

1

Gözümün Nuru Sinesaf Kalfa,

Benden ayrıldıktan sonra çektiğin ezalara, cefalara dair yazdığın mektup vasıl oldu. Ağlaya ağlaya okudum. Bu hallere ben sebep olduğum için ne kadar üzüldüğümü tarif edemem. Mamafih bana verdiğin sözü muhafaza hususundaki sebatın da yalnız bence değil bütün dünyanın gözünde takdir olunacak bir harekettir.

Behice Hanım beni senden mahrum ettiği, malumun olduğu üzere bize artık darıldığı halde hâlâ beni hanesinden çıkartmadı. Arap aşçı da burada olduğundan görünüşte rahatım. Gerçekte ise gece gündüz seni düşünmekte ve nasıl bir yolunu bulup da muradımıza ereceğimizi araştırmaktayım. Artık Cenabıhak bizim yardımcımız olsun. Allah benden ziyade sana acısın.

2

Gözümün Nuru Efendim,

Behice Hanım dün yine yanıma geldi. O çirkin teklifini tekrar etti. Hatta yalvardı malvardı. "Sinesaf hâlâ benim elimdedir. İstesem şimdi yine buraya getirebilirim" dedi. Paşa efendinin sana yaptığı zorbalığı ve şiddeti de anlattı. Ben yine sadakatimde sebat ettim. "Sinesaf'a verdiğim sözden geri dönmem" dedim. Artık sana olan sadakatimin derecesini bildiğin için Behice'ye ne tavırla mukabele ettiğimi takdir edersin.

Karı o kadar zorladı, ben de o kadar sebat gösterdim ki nihayet fevkalade hiddetle, "Siz kendi canınızdan da bezmişsiniz. Vallahi istesem sizi öldürebilirim de. Hem bu halde giderseniz bilmiş olun ki öleceksiniz" dedi. Kalktı, Arap aşçıyı da birlikte alıp götürdü.

Dün akşam aşçı dükkânında yemek yedim. Bu Sultanahmet'te de temiz aşçı yok. Yemekler mideme dokundu. Lakin ne zararı var, sen orada o kadar azap çekerken ben burada

rahatımı ararsam namert sayılırım. Hatta değil bu kadar rahatsızlık, ileride pek büyük sefalete düşeceğimi bilirken ona da katlanmaya daha şimdiden hazırlanmaktayım.

Sefalete düşeceğim bellidir. Çünkü elimde avucumda bir şey yok. İstanbul'da da kimseyi tanımam. Kimseden beş para isteyemem. Elimde hiçbir sanat yok. Bir memuriyet almak ise mutlaka arkayla olur.

Lakin yine zararı yok. Tek sen selamette ol da ben ne olursam olayım.

3

Gözümün Nuru Sinesafım,

Sitemkâr mektubunu aldım. Dünyada şimdiye kadar hissetmediğim bir üzüntüyle okudum. Sen bundan evvelki mektupta aşçıdan veresiye yemek yediğim akşamın ertesi günü Behice Hanım yine gelip teklifini tekrar ettiğinde hırsımdan, hiddetimden ağladığımı yazışımın güya artık sefalete katlanamayacağım gibi bir manaya geldiğini zannederek malum teklifi kabulde özgür olduğumu yazıyorsun. Bilemem ki sadakatte sebatımı nasıl yeminlerle sana ispat edebilirim. Lakin yemine ne hacet! Sen bilirsin ki gönül denilen şey ikiye bölünemez. Sen bilirsin ki aşk ortak istemez. Sonraki saadete tamah edip de bugün Behice'nin teklifine razı olmak tıpkı sonra şifası bulunacağı ümidiyle bugün zehir yemeye razı olmak demek olduğunu bilmeyecek kadar ahmak olmadığımı sen de teslim edersin.

Hem bu teklifi kabul zaten bana ait değildi. Ben meselenin hallini sana havale etmiştim de sen razı olmamıştın. Şimdi bana, "Kabulde özgürsün" demek teklife senin razı olduğunu meydana koyar. Bu ise artık benden soğuduğuna ve "Ölüm Allah'ın emri" diye birbirimize verdiğimiz sözü unuttuğuna delâlet eder. Eğer iş böyleyse eyvah ki dünyada benden talihsiz kimse yokmuş demek olur. Paşa dayımdan pek beyhude yere ayrılmış olurum.

Lakin yine ben bu zanda bulunmam. Ben yine olan ümidimi kesmem. Sen beni terk etsen bile ben seni terk edemem. Ben bir kere "Ölüm Allah'ın emri" dedim. Bu sözden dönmem.

İşte söyleyeceğim söz bu kadar. Artık benim hakkımda ne zanda bulunursan özgürsün kuzum.

4

Ruhum Efendim,

Dün gönderdiğin pusulayı aldım. Seni tekrar satılığa çıkaracakları hakkında söylenilen sözlere sakın kulak verme. Bunlar da hep Behice'nin hilelerindendir. Paşa mademki zorluyor, sıkıştırıyor, ihtimali yoktur ki seni tekrar satabilsin.

Şayet satılığa çıkarırlarsa çalış çabala da çıkma. Çünkü senin hesabın yanlıştır. Ben nereden para bulurum ki seni satın alabileyim. Artık pantolonumu yamalıyorum. Hatta bu mektubu getiren bohçacı karıya burada verecek bir mendilim bile olmadığından bahşişini senin vereceğini güç bela temin edebildim.

Bize bundan sonra ümit yalnız Allah'ın lütuf ve keremidir. Yoksa elimizden hiçbir şey gelemeyecek.

Gelemeyecek değil, ihtimal ki yarın bir şey zuhur eder. Lakin bugün şu saate kadar çaremiz yoktur.

***

İşte aşçının verdiği dört kâğıdın suretleri bunlardır. Biçare Sinesaf aşçıdan emin olduğu ve Arap okuma bilmediği için meydana çıkmaz zannıyla bunları Arap'a verip güya ocağa attırırmış.

Lakin bu mektuplardaki malumat paşa için kâfi midir? Paşa yalnız Behice Hanım'ın teklifini değil, Sinesaf ile Sıtkı'nın nasıl olup da birbirlerini sevdiklerini ve bunların sırrına Behice Hanım'ın ne suretle vâkıf olduğunu da merak ediyor. Ancak doğru haberi kimden alacak? Alsa alsa yine Behice Hanım'dan.

Yine öyle oldu ya.

O geceki kabahatin üzerinden bir hafta on gün kadar geçtikten sonra bir gün bir posta kavasının[1] "Kanlı Mustafa Paşa'nın evi hangisi?" diye sokağın içinde rast geldiğine sor-

1 Kurye, ulak.

makta olduğunu paşa selamlık penceresinden işitip, "Mustafa Paşa'nın konağı burası. Buraya gel oğlum, buraya gel!" diye kavası çağırdı. Kavas gelip büyük zarflı bir mektup verdi. Paşa da herifin bahşişini vererek savdıktan sonra mektubu açtı. En evvel imzaya bakması tabiidir. Fakat imzadan evvel gözüne "Bursa'dan" kelimesi ilişti. "Behice" imzasını ikinci bakışta gördü.

Artık paşadaki heyecan! Zira mektup pek tafsilatlı ve neredeyse birkaç tabaka kâğıda yazılmış olup, bütün ayrıntılarıyla hikâye edilen şeyin ise malum olaydan ibaret olduğuna kimsenin şüphesi yoktu.

Paşa son derece sabırsızlıkla mektubu okumaya başladı ki sureti şudur:

Paşa Efendi'ye,

Devletlü, inayetlü, mezîd merhametlü,[1] Paşa Efendimiz Hazretleri,

Beni zorladığınız gece pek ziyade kalp çarpıntım olduğundan bahisle bir kahve içtikten sonra olan biteni hikâye edeceğimi vaat etmiştim. Sizin konağınızda bulunduğum müddetçe size en doğru ve gerçek olarak söylediğim bir söz varsa işte o da budur.

Siz gözlerinizi Azrail gibi üstüme açtığınız zaman başlayan kalp çarpıntısı ta kapağı Bursa'ya atıncaya kadar devam etti. Orada kahve geldiği zaman içmediğimi de bilirsiniz. İşte istediğim kahveyi burada içip kâtibi de karşıma alarak hikâyeye başladım. Vakayı başından sonuna kadar bu mektupta göreceksiniz. Fakat bundan sonra beni Bursa'da da bulamayacaksınız. Beni şeytan gelse artık bulamaz. Sizin konağınızdaysa yalnız hikâyem kalır.

Hikâyemi güzelce dinleyiniz.

Bundan beş sene evvel sizin konağınıza geldiğim zaman tam otuz beş yaşında bir kadındım.

---

1 Osmanlı döneminde üst düzey mevki ve rütbe sahiplerine hitapta kullanılan sıfatlar.

Gerçi dünyada çok görmüş ve çok geçirmiş, çok murat almıştım, lakin durmuş oturmuş kadın değildim. Yaşımın ferah ferah daha on sene müsaadesi olduğu gibi gönlüm de öyle bir haldedir ki kırk beşe değil doksan beşe gelsem yine dünyada murat arayıp gezeceğim.

Âlemde beni hiçbir şey emelimden men edemez. Yalnız o kâfir Sıtkı men etti. Benim Sıtkı'ya ettiğim ve hele etmeyi vaat ettiğim müsaadeleri hiçbir dost dostuna ve hiçbir sevgili sevgilisine edemezken ben ettiğim halde Sıtkı bir türlü razı olmadı.

Eğer razı olaydı ondan da benden de mesut kimse olamazdı. Zira Sinesaf onun ve o da benim olacaktı.

Bakınız iş nasıl oldu:

Ben daha konağa gelip de Sıtkı'yı ilk gördüğüm zaman yüreğimde kendisine bir meyil hissettim. Sanki yüreğim bir zamandan beri bir şey ararmış, o da Sıtkı'ymış da aradığı şeyi o gün bulmuş gibi bir hale girmişti.

Evet, o kadar da ahmak ve hak bilmez kadın değilim. Bir kere kendime baktım, bir kere de Sıtkı'ya baktım. Benim gibi otuz beşlik bir kadının Sıtkı gibi yirmi üç yirmi dört yaşında bir delikanlıya layık olmadığını teslim ettim.

Bunu ben itiraf ettim ama yürek etmedi. Yürek hissinde devam etti. Günden güne artırırdı bile.

Dört beş ay kadar konağın acemiliğini çektim. Bu müddet zarfında mecburen nefsime baskı yaptım. Ondan sonra da Sıtkı'yı avlayabilmek müşkülâtına düştüm.

Hiç Sıtkı öyle kolaylıkla avlanabilecek bir av mıdır?

Ben ona güzelce meylimi gösterip, "Beyim ne istersen benden iste, konakta kimse senin halinden anlamaz. Ben anlarım" dedikçe o bana, "Allah'a emanet ol valideciğim" diye adeta evlat muamelesi ederdi. Başını kaldırıp etrafını görmez, salt ben değil kimsenin yüzüne bakmaz ki yüzüme baksın da benim kendisine ana olamayacağımı fark etsin.

Hatta bu ana oğul muamelesi nefsime çok ağır gelip, bir türlü tahammül edemediğimden ve emelimin gerçekleşmesi için her şeyden ziyade bu hali mâni gördüğümden artık bir

gün yine, "Canım valide hanım, bizim Frenk gömleklerinin önü kırmalı olmasın, düz olsun" demesini vesile sayarak, "Latifedir ama kadın kısmı böyle latifeyi sevmez. Ben sahiden senin anan yerinde bir kadın olsam bile yine bana 'ana' demeni istememekte haklıyım. Biraz dikkat et de bak, ben senin anan mı olurum yoksa nen?" dedim.

Başını kaldırıp baktı. Ben halimi, gönlümü anladı zannettim derken, "Öyleyse kız kardeşim ol" demesin mi?

İçimden "Kahrol!" diyecektim, yüreğim buna da müsaade etmedi. O halde sabır ve sükûtu gerekli görerek fırsat aramaya karar verdim.

Şimdi siz bu esrara vâkıf oldukça şaşırırsınız, ihtimal ki ayıplarsınız bile. Fakat ne şaşırın ne ayıplayın. Bir kere de nefsinize müracaat edin. Kendinizde bu iktidar yoksa sizi size ben tarif edeyim. Siz altmışınızı geçmiş bir adamken on sekiz yaşında bir kızı ihtiras ve şehvet kucağınızda sıkıştırmakla mütelezziz oluyorsunuz. Sizi on beş yaşındayken evlendirdiklerini varsayarak hesap edecek olsak o kız sizin kızınızın kızının kızı olurdu. Sıtkı ile benim münasebetim ise böyle değildir. Eğer İstanbul'u ararsak otuz beş yaşında olduğu halde yirmi beş yaşında bir delikanlıya varmış birkaç yüz kadın bulabiliriz. Bu yüzden otuz beş yaşındaki bir kadının yirmi beş yaşında bir adama varmasını insafsızca bir hareket olarak görmeyiz.

Neyse şimdi sizinle imtihan olacak değiliz ya. Ben Sıtkı'yı sevmiştim vesselâm! Hem sevmiştim hem de emelimin gerçekleşmesinin yolunu aramaktan hiçbir vakit geri durmamıştım.

Ah, çektiklerimi ben bilirim! Tam iki sene kardeş, kız kardeş muamelesiyle vakit geçirdik. Bu müddet zarfında gönlümdekini Sıtkı'ya anlatmak için yapmadığım kalmadı. Burada söylemesi ayıp ama hatta bir sabah kendimi Sıtkı'ya yalnız ince soğuk bezden yapılmış gecelik boy gömleğiyle gösterdim. Ne dersiniz? Yine anlatamadım. Beni o halde görünce başını çevirerek, "Geç hanım geç, ben bakmam" dedi. Ben ahmakmışım, şimdi aklım başıma geliyor. Gidip boynuna sa-

rılıversem ya. Yahut, "İşte inadıma geçmeyeceğim" gibi bir lakırdı söylesem ya! Ne mümkün! Haline baktıkça eğer öyle bir harekette bulunsam sırrı ifşa, beni rezil eder diye korkardım. Ah, keşke korkmamış olaydım!

Üçüncü sene ki artık yüreğim cayır cayır yanar. Geceleri Sıtkı'yı yatağında uyurken seyretmeye başladım. Hemen her gece gider, sabahlara kadar vaktimi onu seyretmekle geçirirdim. Hatta bir maksatla oğlanın oda kapısındaki sürmeyi bozdum. Sürmelenmez bir hale koydum. Birkaç kere yatağına girivermeyi kurdum. İki düşünce beni men ederdi ki ilkinin ikincisine sebep olacağı aşikârdı. Düşündüm ki koynuna girecek olsam korkar telaşla bağırır, benim de inkâra mecalim kalmaz. Sonra siz efendimizin hışmına o da uğrar ben de.

Sonraları benim adım hezarfenliğe çıkmıştı. Evet, inkâr etmem ki zaten hezarfen bir kadındım. Ancak Sıtkı'nın aşkı bana yüz bin fen daha öğretti. Sıtkı'yı seyrederken yaptıklarımı burada hikâye değil hatır bile edemem. Şu kadar diyebilirim ki benim gibi bir kadın Sıtkı gibi bir sevdiğinin yatağında serpilip yatışını seyrettiği zaman hırs ve hevesine yenilerek neler yapması mümkünse hepsini yapardı. Yalnız parmağımın ucuyla bile çocuğa dokunamazdım.

Altı ay kadar bu şekilde geçti. Derken Sıtkı, hani ya şu akşamları yatsıdan sonra kuzu gibi yatıp sabahlara kadar kımıldanmaksızın uyuyan Sıtkı, geceleri pek geç yatmaya başladı. Saat birlere ikilere kadar oda içinde gezinir, kâh kitap okur kâh yazı yazardı. Hele bu halin üzerinden bir iki ay kadar zaman geçtikten sonra arada bir kıpkırmızı kızarır, ağlayacak gibi olur ve ağlardı.

Bu halin aşk hali olduğuna şüphe etmedim. Hatta bu muhabbetin benim hakkımda olması gibi bir ümitle birkaç kere kendisine daha da güler yüz gösterdim. O kadar rahat davranmaya başladım ki nihayet bir gün dört lakırdıyı bir yere getirmeye azmederek, "Artık şakanın bu derecesi de hem çoktur hem de fenadır" dedi. Ve ben lakırdının hükmünü birdenbire anlayamayarak ve daha doğrusu anlamak işime elvermeyerek, "Fena olacak ne var? Ne fenalık olma

ihtimali var? Ben hiçbir fenalıktan korkmam" diye kendisine fedakârlığımı göstermeye kalkışınca, "Yok yok, bu lakırdı da tatsız, bu muamele de. Ben bu kadar laubali muameleden hoşlanmam" diye beni adeta tersleyiverdi.

Bu muamele üzerine Sıtkı'nın o âşıkane ıstıraplarının benim için olmadığını anladım. Hatta ondan sonra artık bütün bütün ümidimi kesmek lazım geldi. Ancak kalp ümitsiz olur mu? Hiç bir insan, emelinin gerçekleşmesinden ümidini kesebilir mi?

Canlarını feda edenleri bile sakın ümitsizliğe düşmüş zannetmeyin. Onlar emellerini gerçekleştirmeyi o yolda buldukları için canlarını feda ederler. Vasiyetnamelerinde ümitsizlikten bahsedenlerse o haldeki ümitsizliklerine nispetle ölümü kurtuluş ümidi görerek onun için kendilerine kıyarlar.

Ben Sıtkı'nın hali ve bana olan muamelesi üzerine ümitsiz olmadıktan başka bilakis yeni yeni ümitler peyda ettim. Düşündüm taşındım, birçok tetkikten sonra sevse sevse ancak Sinesaf'ı sevebileceği sonucunu çıkardım.

Birkaç şey vardı ki bu çıkarımımı teyit ediyordu. Mesela gerek Perende ve gerek başka odalık olacak aşüfteler Sıtkı'nın yanındayken kahkahalarından geçilmez ve benden daha çok rahat davranmaktan utanmazlardı. Lakin Sinesaf vakarını ve hicabını hep muhafaza ederdi. Sıtkı'nın hissi eğer şehvet hissi ise öyle bir bekâr çocuğun nazarında benimle odalıkların hiç farkı olmayıp belki ben kendi işine daha çok gelirdim. Ancak onun hissi âşıkane bir histi. O halde bu hissin Sinesaf'a mahsus olduğu da aşikârdı. Bundan başka Sıtkı gerektikçe bana ve odalıklara ve Perende kıza lakırdı söylerdi. Evvelleri Sinesaf'a da söylerdi. Bir buçuk iki ay kadar oldu ki Sinesaf'a bir harf söylemez ve söyleyemiyordu.

Sıtkı'nın muhabbetinin Sinesaf'a mahsus olduğu gibi Sinesaf'ın da Sıtkı'yı sevdiği sonucuna vardım. Buna delilim ise Sinesaf'ın da Sıtkı'ya tek bir harf söylememesi ve evvelleri "Sıtkı Bey" yahut "Hoca Efendi" gibi tabirlerle Sıtkı'nın

adını yâd ederken sonra güya konak içinde Sıtkı yok gibi asla adını ağzına bile almaması. Bunlar kendisinin de Sıtkı Bey'e hususi muhabbetinin olmasından başka bir şeye delâlet etmez.

İşte bu halleri görünce Sıtkı Bey hakkındaki meramımın gerçekleşmesini kendisinin Sinesaf'ta olan meramının gerçekleşmesine bağlı gördüm. Lakin en evvel bunları yekdiğeriyle tanıştırmak lazımdı.

Düşündüm düşündüm, buna bir şekilde imkân bulamadım. Çünkü o hususta hiçbirisine tek bir harf bile söylemek mümkün değildi. Nihayet şu şekilde işe başladım:

Bir gece kızlar ve Sinesaf beraberdik. Hikâyeden, masaldan bir laf açıldı. Bir masal anlatmamı benden rica ettiler. Zaten masal anlatmayı cana minnet bildiğimden derhal bir masal tertip ederek hikâyeye başladım.

Masala yekdiğerini sevip de gönüllerindekini birbirlerine anlatamayan erkek ve kadın iki âşıktan başladım. Aman bu aralık Sinesaf'ı görmeliydi! Can kulağıyla dinlemekten başka şiddetli şiddetli göğüs dahi geçiriyordu.

Ne kızın ne oğlanın birbirine hallerini arz edebildiklerini hikâye ettikçe öteki kaltaklar ikisine de hiddetleniyorlar, Sinesaf ise hal ve vaziyetiyle merhamet ve şefkat emareleri gösteriyordu.

Nihayet dedim ki oğlanın kıza halini arz edememekte hakkı vardı. Zira bir kıza halini arz, ona taarruz sayılır. Lakin bir kızın bir adama emelini arz etmesi aşk kanununa göre cömertlik sayılır. Bu kaide gerek kızın gerek oğlanın malumu olduğundan oğlan sabreder, kız ise görevini yapmaya cesaret edemezdi. Fakat sonunda canına kâr etti. Bir gece oğlan uyurken kalkıp yanına gitti. Birbirlerini bu şekilde tanıdılar. Yekdiğerinin halini bu şekilde anladılar.

Ben hikâyeyi bu surete döktüğümde dikkat ettim ki Sinesaf'ın çehresinde bir nevi ümit ve güven halleri peyda oldu. Sanki kaşları, gözleri ve hatta yüzü, "Tamam, benim de çarem budur" derdi.

Bizim masalı odalıklar hiç beğenmedi. Yalnız Sinesaf pek beğendi. Lakin ağzını açıp da masal hakkındaki fikirlerini söyler mi? Ne mümkün!

Ben işi anladım ya! Hem de o kadar anladım ki yüreğime bayağı rahatlık geldi. O geceden başlayarak Sıtkı'ya devamda kusur etmemeye başladım. Zira birkaç aydan beri devamda kusur ederdim.

Her akşam herkes yattıktan sonra odamdan çıkar, sofanın bir tarafına gizlenip Sıtkı'nın odasına bakardım. On beş yirmi gün bu şekilde beklediğim halde Sinesaf'tan bir eser görmedim. Bir aralık, "Amma temkin, amma ihtiyat ha! Besbelli dersi bizim masaldan aldığını kimseye hissettirmemek istiyor" diye temkin ve ihtiyatını takdir ederdim. Aradan yirmi beş gün, bir ay daha geçtiği halde yine eser görünmeyince fikrim değişti: "Adam sen de! Nafile, o da boşmuş. Ben ihtiyatlı, temkinli bir kız zannederdim. Meğer adeta histen yoksun, ahmak, ağaç kütüğü gibi bir şeymiş. Feraseti de yokmuş. Hikâyeden bir şey çıkaramadı" dedim.

Kızın hal ve hareketi bu son fikrimi o kadar kuvvetlendirdi ki masalı anlatmamın üzerinden bir ay daha geçip de yine zuhur etmeyince ve her gece Sıtkı'yı yatağında gördükçe benim hissiyatım tekrar kuvvetlenerek gizlenmekten vazgeçtim ve yine eski alışkanlığım üzere Sıtkı'nın kapısının yanından, yani daha yakından, çocuğu seyretmeye başladım.

Gitgide ta odasına girmeye kadar bana cesaret gelmiş ve cesaretim "Ne olursa olsun Sıtkı'nın koynuna giriver! Sarıl, öpmeye başla. Bunun nihayetinde ölüm yok ya!" dedirtmeye başlamıştı.

İşte bu düşüncelerle bir gece yine Sıtkı'nın odasındayken baktım ki sofanın karşı gelen duvarına bir ışık isabet ederek yine karardı. Derhal anladım ki sofanın öteki başında mabeyin[1] kapısı açıldı da harem divanhanesindeki lambanın ışığı bu tarafa aksetti ve kapı yine kapandığından o ışığı yine gizledi.

1 Eskiden saray ve konaklarda harem ile selamlık bölümleri arasında bulunan ve her iki tarafa da kapısı olan oda.

"Mutlaka birisi geliyor" dedim. "Birisi geliyorsa o da herhalde Sinesaf'tır" dedim. Hemen kalkıp zaten kapısı açık olan yükün[1] içine girerek gizlendim.

Telaşla mı girmişim ne olmuş, patırdamış mıyım ne yapmışım, hâsılı ben yüke girerken Sıtkı da uyandı. Fakat gece kandili cansız bir fitilden ibaret olduğu için benim hayalimi bile göremedi. Kalktı, şaşkın şaşkın etrafına bakmaya başladı. "Vah vah, rüyaymış! Ah, rüya olmayaydı ne olurdu" diye kendi kendine söylendi. Anladım ki rüyasında Sinesaf'ı görmüş. "Üzülme, üzülme! Eğer benim tahminime kalırsa şimdi gelir, görürsün" diye içimden geçmedik şeyler kalmadı.

Hakikaten tahminim doğru çıktı. Kız gayet çekinerek geldiğinden sofayı ancak on dakikada geçebildi. Geldi geldi, kapıyı açıp bir kere içeriye baktı. Odanın içi alacakaranlık olduğundan kız odanın orta yerinde duran Sıtkı'yı göremediği gibi Sıtkı da kapıyı açan kimdir diye baktığı halde yine göremiyordu.

Lakin ben ikisini de görüyordum. Ah, Sıtkı'nın o bakışını gören biçare çocuğun haline acırdı. Vefat eden evladının ölüsü önünde yatan adam, evladının tekrar canlandığına dair yüzünde bazı alametler görecek olsa da ümit ve intizarla gözlerini açıp baksa yine Sıtkı'nın o bakışına benzemezdi. Umacıdan, cinden, periden pek korkar bir çocuk kapıda bir gıcırtı işitip de, "Acaba çarşamba karısı[2] mı geliyor" diye büyük bir korku ve heyecanla baksa yine Sıtkı'nın bakışına benzemezdi. Sıtkı'nın o bakışı öyle bir bakıştı ki ölüm korkusu, en büyük saadet ümidi hep o bakış içindeydi. Yalnız bir şey vardı ki Sıtkı'da olmayıp ancak bende vardı. O da hasetti. İşte bundan Sıtkı ile Sinesaf'ın bakışmalarına da yük içinden benim nasıl bir vaziyette baktığımı anlarsınız. Hemen çıkıp Sinesaf'ın boğazına sarılacağım geldi. Lakin kıza değil yalnız Sıtkı'ya kıymak elimden gelmedi.

---

1 Eski evlerde odaların bir tarafında yatak, yorgan vb. koymaya mahsus büyük yerli dolap, yüklük.

2 Masallarda geçen ve çocukları korkutmak için kullanılan büyücü, cadı tipi.

Kız ne haldeydi bilir misiniz? Üstünde boylu boyuna gecelik keten gömlek, fakat gayet dağınık bir halde... Ne kolları ilikli ne göğsü. Göğüs bağır meydanda. Memesinin biri ise bütün bütün dışarıya fırlamış. Saçlar gayet perişan, zülüfler yanaklarını örttüğünden yüzünün görünen tarafı göz kuyruklarından ağız uçlarına kadar çevrelenmişti.

O halde Sıtkı bana arkasını döndüğü için kızı görüp de Sinesaf olduğunu tanıdığı zaman ne hale girdiğini ben göremedim. Fakat Sinesaf Sıtkı'yı görünce kireç gibi bembeyaz kesilip bütün vücudu zangır zangır titremeye başladı.

Birkaç dakika bakıştılar. Ondan sonra sanki Sıtkı'nın ne hal ve harekette bulunacağı sonradan aklına gelmiş gibi bir kere silkinip gitti Sinesaf'ın kolundan tutup çekti.

Sinesaf ne ret ve ne de kabul tavrı gösterdi. Babasının büyük bir kahırla kolundan yakaladığı çocuğun çekingen bir tavırla yüzüne baka baka babasının çektiği tarafa doğru yürüyüp gitmesi gibi Sinesaf da Sıtkı'nın çektiği tarafa doğru geldi.

Odanın ortasına kadar geldiler. Hâlâ ikisinde de bir ses yok. Ben yükün içinde çıldıracak bir hale geldim. Orada olduğumu bildirmek mümkün değildi. Gereken şey ancak sabır ve ihtiyattı.

Nihayet Sıtkı cesaret alabildi. "Seni buraya kim gönderdi? Yoksa yanlış yere mi geldin?" dedi. Bu suale Sinesaf titreye titreye, "Ben de bilmem kim gönderdi. Ben de bilmem nereye geldim. Aman bırak beni, üstüme fenalık geliyor" cevabını vermekle beraber Sıtkı'nın üzerine yıkıldı.

Ah Sıtkı'm ah! Sıtkı insan değil melekti. Kızı kucağında muhafaza etmek lüzumunu hisseder, lakin kollarının arasından çıkmaktan da çekinirdi. Kim bilir o gümüş gibi bedeni kendi kollarından da mı kıskanırdı.

Ne halse kızın aklı başına geldi. Lakin bence aklı başına gelmedi, belki olanca aklı bütün bütün başından gitti. Çünkü hazır ikisi birbirini bulmuşlarken sevişip öpüşecekleri yerde kız hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Sıtkı'nın verdiği nasihatler! Sıtkı'nın verdiği teselliler!

En sonunda hiçbirisinin kâr etmediğini görünce, "Haydi kızım, sen geldiğin yere git. Seni burada görürlerse fena olur" demesiyle kız, "Peki, ben giderim ama senden bir söz isterim. Ben seni seviyorum. Senin için çıldırıyorum. Sen de beni seviyor musun?" dedi ve bu sualine Sıtkı'dan hasretli bir göğüs geçirişle beraber, "Sinesaf, seni seviyorum demek benim için adeta küstahlıktır. Fakat ben dört beş aydır sana tapıyorum" sözünü alarak kalktı. Tam kapıdan çıkıyordu, güya odada bir şey unutmuş gibi geri dönüp hemen Sıtkı'nın boynuna sarılıp gözlerinden öptü ve ondan sonra gitti.

Ne dersiniz? Sıtkı da kızın gözlerinden öpebilmeye cesaret aldı! Bu cesaret Sıtkı için büyük bir cesaret değil midir?!

Fakat ben mahpus kaldım. Çünkü kız gitti, üzerinden saatler geçti, Sıtkı henüz yatağa bile girmedi. Oda içinde durmadan geziniyor, sürekli parmaklarıyla saçlarını karıştırıyor, burnundan bir düziye soluyordu.

Birkaç defa çıkıp kendimi göstermek istedim. Korkuturum diye yine kararımdan vazgeçtim. Hâsılı sabahı bulduk. Tam sabah açılırken Sıtkı Bey yatağına girdi. Gözlerini kapayıp dalar gibi olmuşken ben de yükten çıkıp odama geldim.

Ertesi gün Sinesaf'ın halini tetkik ettim. Sanki geceki vukuat yalnız bir rüyaymış gibi çehresinde haline delâlet eder hiçbir emare yoktu. Yine o evvelki temkin, yine o evvelki sükût, yine o evvelki hicap, yine o evvelki vakar! Yalnız beni gördüğü zaman çehresine bambaşka bir hal gelip iki üç saniye sonra yine yok oldu.

İstedim ki kızı bir tarafa çekip akşamki hali yüze çıkararak bir sırdaş olacağımdan bahisle kararlaştırmış olduğum işe başlayayım. Lakin derhal inkâr yoluna sapacağı ve davayı ispat edebilmek için kızı bir daha Sıtkı'nın odasında bulamayacağım hususları hatırıma gelince kızı oğlanın yanındayken yakalamayı ve ikisine birden teminat vermeyi daha münasip gördüm. Ve bu karar üzerine her akşam Sıtkı'nın odası karşısında bir köşe aralığına gizlenip Sinesaf'ın gelmesini gözler oldum.

Dördüncü gece saat birden sonra mabeyin kapısı yine açılıp Sinesaf zuhur etti. Bu gece öyle perişan bir halde olmayıp düz siyah şalilerini giymişti. O beyaz tene bu düz siyah elbise ne güzel yakışmıştı. Saçlarını da tarayıp filan edip arka tarafından mavi bir kurdeleyle bağladıktan sonra omuzlarına doğru dalgalandırıvermişti ki o zamanlar İstanbul'un en büyük modası buydu.

Yine çekine çekine geldi, Sıtkı'nın kapısını açıp içeri girdi. Nasıl girdi, Sıtkı kendisini ne yolda kabul etti, göremedim. Çünkü girer girmez kapıyı da kapamıştı. Kapıdan kulak verip dinledim. Bülbül gibi çatır çatır konuşuyorlardı. Oğlan bu sırrın asla ifşa olmaması gerektiğinden bahsediyor, kız da işte en çok dikkat edilecek şeyin sır tutmak olduğunu söylüyordu.

Artık bizim sabır son dereceye vardı. Kapıyı itip içeriye girdim. Bunlar beni görünce gayet korktular. Sinesaf oğlanın kucağına koşup kolları arasına iltica etti. Lakin ben derhal teminat vermeye başladım: "Korkmayın, telaş etmeyin. Ben sizin düşmanınız değil en büyük dostunuzum. Sizin muradınız benim vasıtamla hâsıl olacak" kelimeleri ilk sözlerimdi.

Bu teminat üzerine kendilerine oldukça emniyet geldi. Hele Sinesaf'a Sıtkı hakkındaki hissiyatını gece gidip bizzat arz etmesi gerektiğini bir hikâyeyle anlattığımı söyleyip de kız da beni tasdik edince Sıtkı'ya bütün bütün emniyet geldi. Bense emniyeti bir kat daha takviye etmek için şöyle söze başladım: "Siz benden emin olun, zira ben sizin için iyilikten ve güzel hizmetten başka bir niyette değilim. Hatta niyetimin fiiliyatını pek yakın zamanda göreceksiniz, sizi mutlaka muradınıza erdireceğim. Ben Sinesaf'ın buraya gelmesini kendisine hikâyeyle zımnen anlattıktan sonra buraya, bu odaya girip gelişini beklemiştim. İlk geldiği gece ben de yükün içindeydim. Yalnız bir beyaz gecelik gömleğiyle gelmedi mi? Sen kendisine, "Seni buraya kim gönderdi?" dediğin zaman senin kucağına düşmedi mi? Nihayet sen kızı yerine göndermedin mi? Hatta giderken geriye dönüp seni gözlerinden öpmedi mi? İşte ben bun-

ların hepsini gördüm. Lakin heyecanınız fazla olduğu için kendimi meydana çıkarmadımdı. İşte bu gece çıkardım. İşte size tekrar vaat ediyorum ki muradınıza ereceksiniz. Fakat muradınıza erdiğiniz zaman bana ne ikram edeceksiniz?"

Bu sözlerimin üzerine ikisi de başlarını önlerine eğdi. Ancak bana emniyetsizliklerinden düşünüyorlardı değil. Yalnız hayretlerinden başlarını önlerine eğdiler. Biraz böyle dalgın bir halde kaldıktan sonra Sıtkı başını kaldırıp dedi ki:

— Vallahi Behice Hanım, sana emniyetimiz yok değil. Biz senden eminiz. Zaten emin olmamanın bir yolu yok, işte ikinci gün esrarımıza vâkıf olmuşsun. Şimdi de bize muradımıza ereceğimizi vaat ederek bu hizmetine ne mükâfat vereceğimizi soruyorsun. Biz sana ne mükâfat verebiliriz? Bilirsin ki bir adamın evvela kendi başının çaresine bakacak kadar kudreti olmalı da sonra diğerlerine mükâfat vaat edebilmeli. Biz kendi başımıza çare bulmaktan âciziz.

Ben:

— Yok yok. Sizin bana büyük bir mükâfat tayin etmeye her zaman kudretiniz vardır ve olacaktır. Ben de sizden mükâfatımı şimdi istemiyorum. Hizmeti gördükten sonra isteyeceğim. Muradınıza erdiğiniz zaman isteyeceğim şeyi benden esirgemeyeceğinize dair bana bir söz verseniz kâfidir.

Sıtkı:

— İstediğin şey bu sözden ibaretse verelim. Ancak ileride isteyeceğin mükâfat bizim kudretimizin haricinde olmamalı. Bizde mevcut olmayan bir şeyi istersen ister istemez muvaffak olamayarak verdiğimiz sözde yalancı çıkarız. Yapamayacağı bir şey için söz vermek insanlığa sığmaz.

Ben:

— Hayır, a kuzum! Sizde olmayan bir şeyi istersem vermeyin. Sözünüzde durun.

Bu konuşma üzerine gerek Sıtkı gerek Sinesaf ileride talep edeceğim mükâfatı esirgemeyeceklerine dair namuslarını kefil göstererek söz verdiler. Ben de kendilerini mutlaka ve ne olursa olsun muratlarına erdireceğimi vaat ettim ve

gönül rahatlığıyla eğlenmelerini tavsiye edip kendilerine veda ederek kalktım odama geldim.

İşte efendim bu mukavele bundan tam dokuz ay önceydi.

Ertesi gün kıza bundan sonra gayet temiz gezmesini tavsiye ederek kendi kesemden iki kat âlâ elbise dahi yaptırdım. Ben bir taraftan siz efendimizi, diğer taraftan hanımefendi ile Melek Ruhsar ve Pervaz kalfaları doldurmaya ve kışkırtmaya başladım. Size kızın sizi ne kadar sevdiğinden bahisle sizin de kız hakkında muhabbetinizi davet ediyordum. Onlara sizin kızı ne kadar sevdiğinizden bahisle mutlaka kızı odalık yapacağınızı haber vererek ileride bütün konağın Sinesaf'ın kumandası altına girdiğini görmektense daha şimdiden kızı satılığa çıkarmanın akıl kârı olduğunu tavsiye ediyordum. Sinesaf'a da gerek hanım gerek kalfalar yanında gayet çalımlı davranmasını ve sizin huzurunuzda şen ve şetaretli bulunmasını ihtar ediyordum.

Bu şekilde çevirdiğim dolap dönmeye başladı. Hatta fırıl fırıl dönüyordu. O hale geldi ki siz kızı bayağı sevdiniz. Hanımlar da kendisinden ziyadesiyle gücendiler. Hatta sizin kıza gösterdiğiniz muhabbet alametleri onları bir kat daha gücendirdi.

Üçü birden kızı esirciye vermeye cesaret alabildiler. Bu cesareti kendilerine yine ben verdim. Gittim, bir esirci bulup getirdim. Cariye güya elli keseye çıktığından sarrafınıza varıp keyfiyeti beyan ederek, "Aman cariye elden çıkmasın! Şimdi darılacak olsa bile ilerde memnun olur" diyerek paraları aldım. Bu paraları esirciye verdim. Kızı zaten esirciye ben vermiş olduğumdan, sonradan, "Cariyeyi satmayacağız" diye karının eline beş on kuruş verip savdıktan sonra benim Sultanahmet'teki evime götürdüm. Aldığım parayla evi güzelce döşetmiş dayatmış ve gerek Sıtkı'ya gerek Sinesaf'a elbiseler almıştım.

Siz konakta cariyenin satıldığını haber alınca kıyametleri kopardınız. Hatta beni çağırıp olan bitenden yakındınız. Bense ihtiyatı yine elden bırakmadığımdan size ümit verecek sözler söyledim. O kadar dil döktüm ki cariyeyi kur-

tarmak için elden gelen himmeti esirgemeyeceğime sizce emniyet hâsıl oldu.

Aradan bir iki gün daha geçti. Bir perşembe günüydü ki Sıtkı'yı aldım, bizim eve götürdüm. Sinesaf giyinip kuşanmış halde karşıladı. Tafsilata ne hacet! Şunu söyleyim ki Sıtkı dünya varlığını hissetmiş, yani dünyada yaşadığını anlamışsa o da bu perşembe gününden ibaret bir günceğizdi.

Sinesaf için hususi olarak tedarik ettiğim Arap aşçı bir sofra yemek hazırlamış. Oturduk. Hepimiz birlikte yedik.

Sinesaf ile Sıtkı akşama kadar benimle dertleştiler: "Ah Behice Hanım, sen olmayaydın biz mümkün değil birbirimize halimizi söyleyemezdik. Söyleyebilsek de muradımıza eremezdik. Allah senden razı olsun. Allah senin de ne muradın varsa versin" derlerdi.

Ama bu lakırdıyı bir kere, beş kere değil, yirmi otuz kere tekrar ettiler. Nihayet ben de Allah'tan istediğim muradın ne olduğunu ortaya koydum. Sırlarının ortaya çıktığı o malum gece kendilerinden almış olduğum sözü hatırlatarak, "Ee çocuklar! Şimdi ben de size muradımı söyleyim. Ayıp değil ya! Herkes yürek taşıyor, herkesin bir gönlü var. Siz birbirinizi ne kadar seviyorsanız ben de Sıtkı'yı o kadar seviyorum. Çıldırıyorum" dedim. Bu söz üzerine ikisi de kıpkırmızı oldu. Fakat ben bu hale ehemmiyet vermedim. Çünkü benim de artık gönül ateşim alevlenmişti.

"İşte bugün benim de muradımı isteyeceğim gündür. Bakın sizi birbirinize kavuşturdum. Ölünceye kadar gönül rahatlığıyla yaşayacaksınız. Fakat şimdi mahallenin imamıyla muhtarını bekçisini filanını çağıracağım. Beni Sıtkı'ya nikâh edecekler" dedim.

Sinesaf daha ben sözümü bitirmeden, "Allah göstermesin!" diye fırlayıverdi. "Kızım pek acele etme. Kendine gel! Benim teklifim döner bir teklif değildir" dedim. "Ne döner tekliftir ne de kabul olunur tekliftir" diye şiddetle reddetti. "Bu teklifi kabul etmezseniz sizi böyle birbirinize kavuşturduğum gibi yine birbirinizden ayırmaya da muktedirim" dedim; yine kâr etmedi. "Senin paralarını ben saydım. Sen şimdi

benim cariyemsin. Hanımını bu kadar ret ve tahkir etmeye haddin ve hakkın yoktur" dedim. "Evet, seni reddetmeye hakkım yoktur. Fakat kendi aşkımı muhafaza etmeye hakkım vardır" dedi.

Sıtkı ise bir köşede oturmuş, sürekli ağlıyor ve sabahtan beri sürdüğü sefaların fitil fitil burnundan geldiği görülüyordu.

Ona müracaat ettim. Kabul etmek şöyle dursun, cevap bile vermedi. Nihayet yine Sinesaf, "Hanım, hanım! Sen bizi bu şekilde muradımıza nail edeceksen hiç etme! Ko biz yine muratsız kalalım. Sen benim Sıtkı'mı bana vermiyorsun. Belki çatır çatır benden alıyorsun" diye kıyametleri kopardı. Ne "Canım yalnız iki ortak biz olacak değiliz ya! Bu bir âdettir memleketimizde, binlerce ortaklar var, onların canı yok mu?" gibi kandırışım para etti ne de tehditlerim.

Sonunda kalktım, "Kalk, feraceni[1] giy! Seni yine konağa götüreceğim, paşa efendinin koynuna koyacağım, belki istediğin budur" dedim. Pervasızca kalktı ve "Sen beni mezara korsun da paşanın koynuna koyamazsın! Yürek Yafa karpuzu mudur ki dilim dilim taksim edilebilsin. Benim yüreğim Sıtkı'ya bağlıdır, öküzler koşsalar da çekseler beni ondan ayıramazlar" diye feracesini giyip önüme düştü.

Ne dersiniz? Sıtkı kızı men etmek şöyle dursun bilâkis hal ve vaziyetiyle tasdik etti.

Kapıdan çıkarken teklifimi tekrar ettim. Yine kabul olunmadı. Ve kapının önünde birbirine, "Ölüm var, ayrılık yok, ölüm Allah'ın emri. Bizim yüreklerimiz daima birbiriyle vuslattadır. Öldürseler ayıramayacaklar. İşte son sözümüz bu olsun" dediler. Birbirlerini gözlerinden öpmek istemişlerdi. Artık buna tahammül edemeyerek mâni oldum. Bunların ayrılışı o ayrılış oldu.

Sinesaf'la yolda gelirken hem ağzını aramaya hem de tehdit etmeye başladım. "Allah verse de şimdi macerayı paşaya açsan. İşte senin geberdiğin günü o zaman görmüş

1 Eskiden kadınların dışarı çıkarken giydikleri, vücudu baştan ayağa örten, pelerine benzer giysi.

olurdum" dedim. "Aklıma bile getirmem. Sen söylesen ben inkâr ederim, hem de öyle inkâr ederim ki sen ispattan âciz kalarak töhmet altında kalırsın" dedi. Kız bu lakırdıyı yürekten söylediği için emniyet ettim. Fakat daha birtakım sözlerle onun korkusunu ve kendi emniyetimi teyit ettim.

Balıkpazarı'ndan[1] bir kayığa binip akşam ezanından sonra konağa geldim. Doğruca Sinesaf'la beraber efendimizin huzuruna çıktım. Siz kızı görünce memnun oldunuz. Ben de sizin hesabınıza satın aldığımdan bahisle size sevgimi ve bağlılığımı arz etmiş oldum.

İşte bu olaylar bundan yedi ay kadar önce vuku bulmuş olup o müddet zarfında size teslim olması için kızı ne kadar sıkıştırdıksa fayda vermedi. Kız sahiden Sıtkı'ya ve Sıtkı da kıza sadıkmış. Zira ben yedi ay müddet içinde belki yetmiş kere daha kendilerine tekliflerimi tekrar ettim, mümkün değil kabul etmediler. Oğlanı sıkıya koymak için harçlığını kestim. Evimdeki aşçıyı kaldırdım. Çocuk öyle bir hale geldi ki birer tek kundura giymeye ve elbisesini yamamaya başladı. Sevabına birisi bir lokma ekmek vermez veyahut veresiye bir aşçı dükkânında yemezse aç kalırdı. Konakta Sinesaf'ı sıkıştırırken maceraları meydana çıktığından ve ben de sizin ağzınızdan çıkan sözlerin birine yirmi beş katarak ayvaz[2] vasıtasıyla kendisine yetiştirdiğimden size müracaata dahi cesaret alamazdı. Ben arada bir el altından gidip bir dostum vasıtasıyla kendisine beş on kuruş verdirirdim.

İşte bu şekilde biçare çocuğu gönlüm istemeye istemeye azaba attım. Kız konakta çektiği azaplara nasıl mukavemet ediyorsa oğlan da benim yüzümden gördüğü felaketlere öylece katlanıp mümkün değil teklifimi kabul etmiyordu.

Baktım ki olmayacak, en sonunda başka bir tedbir düşündüm. Kızın vefat ettiğini oğlana duyurup, "Artık vefat etti"

---

1 Geçmişte Eminönü sahilinde yer alan, kesin sınırları olmayan bölge. Ancak, batıda Eminönü Meydanı, doğuda Keresteciler Rıhtımı'yla sınırlı olduğu söylenebilir. Bölgenin bütün izleri bugün tamamıyla silinmiş durumdadır.

2 Eskiden büyük konaklarda mutfak ve ev işlerine yardım eden uşak.

diye kızı unutturduktan sonra çektiği zaruretten benim servetimle kurtulmak için beni almaya mecbur edeceğimi hesap ettim. Lakin bu meselede kızı da aldatmak gerekiyordu. Zira ihtimalden uzak değildi ki kız nasıl eder eder oğlanı bulup kendisinin vefat etmediğini bildirirdi.

İşte sırf bu düşünce üzerine konağın karşısındaki mezarlıkta mezarı hazırlattım. Ve olayın sonraki kısmı sizin ve bütün konak halkının bildiği üzere cereyan ederek eyvah ki hem oğlanın hem kızın kendilerine kıymalarına ben sebep oldum.

Artık benden bir şey sormaya hacet kalmadı. Zira bildiğim ve yaptığım şeyler bu hikâye ettiğim hallerden ibarettir. Sıtkı'nın aşk ateşi hâlâ ciğerimi yaktığından gözüme neresi görünürse oraya kadar gideceğim.

Behice

Paşa, Behice'nin şu tafsilatlı mektubunu okuduktan sonra bir kere sakalını eline alıp, "Vay kâfir karı vay! Ne Allah'ın gazabıymış!" diye Behice'nin hezarfenliğine şaştı kaldı.

Bu şekilde Behice'nin hadiseyi anlatması üzerine gerek Sıtkı'ya gerek Sinesaf'a pek ziyadesiyle yüreği acıdı. "Ah! Biçare kıza gösterdiğim zorbalık ve şiddetler pek beyhudeymiş. Meğer kızcağız Sıtkı'yı sahiden seviyormuş. Eğer bilmiş olaydım Allah'a yemin olsun ki kendisini Sıtkı'ya bahşederdim. Vah vah vah! Zavallı kızcağız o kadar azabı pek beyhude çekmiş" diye durmadan hayıflanıyordu.

Gerçi paşa, Sinesaf için ne kadar hayıflansa yeri vardı. Zira kızcağız kendisine bir türlü teslim olmayıp da kamçıyla vücudu simsiyah kesilinceye kadar dövüldükten sonra kız artık ne olursa olmasını göze aldırarak ve belki de ölümü arzu ederek, "Dövmek bir şey değil ihtiyar! Öldürmelisin. Niçin öldürmüyorsun? Senin bir karıyı boğup öldürecek kadar da yiğitliğin yok mudur? Öldür, öldür! Çünkü sana teslim olmayacağım. İşte çatla patla! Sıtkı'yı seviyorum Sıtkı'yı. Yüreğim senden nefret ediyor" dedikçe paşanın gazabı artıp

kamçılar, nihayet zavallı kızcağız bayılıp gittikten sonra sanki insafa gelip kamçıyı bırakırdı.

Anlamalı Behice'nin hünerini ki kız öyle baygın bir haldeyken yanına sokulup "A kız bırak şu inadı. Paşa efendiye değil bana bir söz ver. Şu beladan kurtul, paşanın elinden seni kurtarmak benim elimdedir" derdi. Gerçekten de kurtarabileceğine kız da emniyet ederdiyse de teklifi kabul etmek kendisi için ölmekten beş beter olduğundan kabul elinden gelmezdi.

"Gerçekten de kızı kurtarabileceğine kız da emniyet eder" demiştik. Evet, öyleydi. Zira bir gece Behice kızı bir kenara çekip de eğer teklifi kabul ederlerse kendisini konaktan yine çıkarabileceğini söyleyip de kız, "Artık geçmiş ola! Sen bundan sonra beni nasıl çıkarabilirsin?" dediği zaman, "Bak seni nasıl kurtarabilirim: Sen yalancıktan vefat edersin. Ben kendi bildiğim bir ölü yıkayıcı kadını çağırırım. Seni aşağıya indiririz. Halayıklar filanlar korkup yanımıza gelmezler. Tabutun içine insan kadar büyük bir bebek yapıp yatırırız. Seni kömürlüğe filana, hâsılı bir yere saklarız. Uşaklar cenazeyi alıp götürürler. Sen öyle adi bir halayık olmadığın için seni tabutunla gömerler. Sonra seni sakladığım yerden çıkarıp Sıtkı'nın yanına götürürüm" demiş ve bu hile kızın aklına da pek yakın görünmüş olduğundan zavallı kızcağız her şeyi yapmanın Behice'nin elinde olduğuna inanmıştı.

Lakin ilahi adalete dikkat etmeli ki Sinesaf ile Sıtkı ellerinden hiçbir şey gelmez iki biçareyken en büyüğü ellerinden geldi. Çünkü herkes kendilerinin canlarını feda ettiklerini sansın, onlar kim bilir nereye firarla zevkusefa ediyorlardı. Elinden en çok iş gelenin Behice Hanım olduğu ve karı meramına nail olmak için en son tedbire müracaat ettiği halde bu kadar bilgiçlik bir fayda sağlamadı ve bu son tedbir de kendisinin ebedi mahrumiyetini ve çocukların emellerine nail olmalarını doğurdu.

İş ki insan bir kere, "Ölüm var, ayrılık yok. Ölüm Allah'ın emri" desin.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 60

"...sonu en evvel söyleyeceğim. Ama diyeceksiniz ki bu halde hikâyeden hiçbir lezzet çıkmaz. Maşallah, niçin çıkmasın? Hikâyeye lezzeti yazar verecek değil mi? Bakın ben lezzet vereyim de çıkar mı çıkmaz mı?"

Ensesi Yamalı Kanlı Mustafa Paşa'nın Eyüp'teki konağında ve bu konağın kalabalık kadrosu arasında geçen hikâyede, bir kadının saplantı derecesindeki karşılıksız aşkı uğruna çevirdiği entrikalar konu edilir. Kendisinden on yaş küçük Sıtkı'ya âşık olan Behice'nin karşısına bir rakip çıkar: Paşanın genç ve gözde cariyelerinden Sinesaf.

Edebiyatımızda pek çok ilkin kalemi olan Ahmet Mithat, *Ölüm Allah'ın Emri*'nde, zaman akışını tersine çevirerek hikâyenin sonunu başta yazar. Buna rağmen merak unsurunun baştan sona canlı kaldığı eserde, arzularını çekinmeden ortaya koyan Behice'nin ağzından kadın erkek ilişkilerini şekillendiren yaygın örf ve âdetler de mercek altına alınır.

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

Tanzimat devrinin önde gelen yazarlarındandır. Gazetecilikle başladığı yazı hayatına hikâye ve roman yazarlığını da ekleyerek çeşitli alanlarda sayısı yüz elliyi bulan eser kaleme almıştır. Yazıyı halkı eğitmek için bir araç olarak gördüğünden ansiklopedik bilgilerle dolu eserlerinde okuyucuyla daima diyalog halindedir. Sofya'da *Tuna* gazetesinde önce yazar, daha sonra başyazar olarak gazeteciliğe adım atar. Mithat Paşa'yla gittiği Bağdat'ta ressam Osman Hamdi Bey, Muhammed Zühavi ve Şirazlı Bakır Can Muattar gibi isimlerin de bulunduğu oldukça geniş kültürlü bir çevreye girerek Batı ve Doğu kültürleri üzerine bilgisini derinleştirir. Tahtakale'deki evinde kendi matbaasını kurup kitaplarını yayımlamaya başlar. Bir yandan da yayımladığı *Devir, Bedir, Dağarcık, Kırkambar* gibi gazete ve dergilerle gazeteciliğe devam eder. Yazılarından dolayı Abdülaziz yönetimi Namık Kemallerle birlikte onu da sürgüne gönderir. Üç yıl süren Rodos sürgününde çocuklar için bir okul açarak ders vermeye başlar ve ilk romanlarını yazar. İstanbul'a döndüğünde çeşitli memuriyetlerde bulunur ve Türk basın tarihinin en uzun soluklu gazetelerinden *Tercüman-ı Hakikat*'i kurar.

Hemen her konuda, üstelik yeni tekniklerle de yazan Ahmet Mithat'ın seçme eserlerine Türk Edebiyatı Klasikleri Dizimizde yer vermeyi sürdüreceğiz.

9 TL